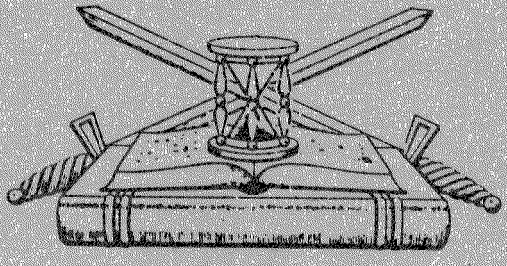
MARS *et* HISTORIA

22e Jaargang nummer 3 - mei/juni 1988

ORGAAN
van de Nederlandse Vereniging ter beoefening van de Militaire Historie. Opgericht 20 augustus 1966. Verschijnt 6 x per jaar.

Beschermheer: Z.K.H. Prins Bernhard der Nederlanden.

SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR:
Voorzitter: H. Muller, **Vice-Voorzitter:** F.J. van Lier, **1e Secretaris:** Mevr. P.H.Th. Dumon, **Penningmeester:** drs. J.A. Bom, **2e Secretaris:** E.W. van Popta, **Leden:** Jhr.Mr. D.J.H.N. den Beer Poortugael, J. van den Berg, B.C. Cats, H.F. Fabri, C.N. Nicolas, Mr. Ch.L.M. Schaepman.

ADRESSEN DAGELIJKS BESTUUR:
Voorzitter: Willem III-laan 14, 4835 LB Breda, tel.: 076-653239. **Secretaris:** Aart van der Leeuwlaan 56, 2624 LD Delft, tel.: 015-567564. **Penningmeester:** Storm van 's-Gravesandeweg 23, 2242 JB Wassenaar, tel.: 01751-18624. De contributie bedraagt per jaar min. **f 35,00**, te storten op rek.nr. 65.82.12.125 van de Nederlandsche Middenstandsbank te Wassenaar, t.n.v. de Nederlandse Vereniging van Militaire Historie of op giro **29 40 790** van de N.V.M.H. te Wassenaar.
SAMENSTELLING REDAKTIECOMMISSIE: J. van den Berg, H.F. Fabri, E.W. van Popta. **Redaktie-adres:** Mgr. Bekkerslaan 151, 2286 CE Rijswijk (Z.H.), tel.: 070-937425.

Ledenadministratie: EW. van Popta, Mgr. Bekkerslaan 151, 2286 CE Rijswijk (Z.H.), tel.: 070-937425.

AFDELINGSCORRESPONDENTEN:

(1) 'KRIJGSGESCHIEDENIS, KORPSGESCHIEDENIS KL' vóór 1813 olv drs. J.P.C.M. van Hoof, Smaragdhorst 185, 2592 RJ 's-Gravenhage, 070-855821
ná 1813 olv E.H. Brongers, Rhodestraat 20, 6363 AZ Wijnandsrade (gem. Nuth) 045-242962

(2) 'TRADITIES EN CEREMONIEEL' olv P. van der Burg, Hoofdstraat 94, 3972 LC Driebergen 03438-17588

(3) 'UNIFORMKUNDE' olv F.A.Th. Smits jr., Wilgendreef 289, 2272 ET Voorburg 070-873961
M. Talens, Salomonszegel 115, 7322 ET Apeldoorn 055-661706

(4) 'RIDDERORDEN EN ONDERSCHEIDINGEN' olv H.G. Meyer, Vollenbergstraat 6, 5801 RP Venray 04780-82992
B.W. Wagenaar, Händelstraat 18, 1901 VA Castricum 02518-53084

(5) 'MILITAIRE EMBLEMEN' olv. B.C. Cats, Claudiagaarde 72, 1403 JR Bussum 02159-13563
C. van Ekeris, Anslostraat 183, 2533 KD 's-Gravenhage 070-886566

(6) 'WAPENS EN MUNITIE' olv J. Lenselink, Oxfordlaan 49, 2314 EB Leiden 071-894012

(7) 'MILITAIRE MUZIEK' olv mr. R.A. Schimmel, de Mildestraat 57, 2596 SW 's-Gravenhage 070-246568

(8) 'OVERZEESE VERSTERKINGSWERKEN MET NEDERLANDSE HISTORIE' olv A.F. Lancker, Beilerstraat 89, 9401 PE Assen 05920-18081

(9) 'MARITIEME GESCHIEDENIS' olv M.K. Zaagman, Ds. Van den Boschlaan 225, 2286 PH Rijswijk (Z.H.) 070-946539

(10) 'NAPOLEONTICA' olv. Joh. Schaede, Wouwermanstraat 3III, 1071 LW Amsterdam 020-6624311

(11) 'TWEEDE WERELDOORLOG' olv J.H. Berlemon, J.F. Kennedylaan 70, 2324 EX Leiden 071-315737

(12) 'MILITAIRE EN CIVIELE MINIATUURFIGUREN' olv. C. Frazer, H. Cleyndertweg 461, 1025 DT Amsterdam 020-368331

(13) 'VAANDELS EN STANDAARDEN' olv Kl. Sierksma. 'Nij Midgaard', Woelwijk 1, 9255 KE Tytsjerk 05118-2524

(14) 'EERSTE WERELDOORLOG' olv dr. F. Snapper, Burg. Patijnlaan 136, 2585 BM 's-Gravenhage

(15) 'KONINKLIJKE MARINE' tijdelijk olv M.K. Zaagman, Ds. Van den Boschlaan 225, 2286 PH Rijswijk 070-946539

(16) 'MILITAIRE GENEALOGIE' olv G. van Zuijdam, Dennenlaan 12, 7313 AM Apeldoorn 055-553839

(17) 'MILITAIRE FOLKLORE' olv F.W. van Steen, Lion Cachetstraat 2, 3851 ZE Ermelo 03417-51983

(18) 'MILITAIRE VOERTUIGEN EN TANKS' olv M.C. van der Hoog, Surinamestraat 40, 2585 GK 's-Gravenhage 070-634391
J. Bloemendaal, Scheldelaan 10, 2105 XG Heemstede 023-291324
W. den Dunnen, Hendrik Hamelstraat 58, 2595 VM 's-Gravenhage 070-834659

(19) 'KONINKLIJKE LUCHTMACHT' olv J. van den Berg, Cronestein 85, 2804 EL Gouda 01820-34283
Dr. P.C. Boer, Waterklaver 2, 2804 PN Gouda 01820-35332

(20) 'KNIL' olv. C.A. Heshusius, Van Alkemadelaan 350, flat 316, 2597 AS 's-Gravenhage 070-248495

(21) 'MILITAIRE BIBLIOGRAFIE TIJDSCHRIFTEN' olv Drs. M.J. Lohnstein, Heemskerklaan 58, 6881 ES Velp 085-618696

(22) 'MILITAIRE GEDENKTEKENS EN MONUMENTEN' olv J. Albarda, Lindenheuvel 12A, 1217 JX Hilversum 035-46815
drs. J.A. Bom, Storm van 's-Gravesandeweg 23, 2242 JB Wassenaar 01751-18624

(23) 'KORPS MARINIERS' olv drs. J. Nuis, Graaf Willem de Oudelaan 187, 1412 AS Naarden 02159-46037

★

Reeds verschenen nummers kunt U, zolang de voorraad strekt, aanvragen bij de heer J. van den Berg, Cronestein 85, 2804 EL Gouda.
Losse nummers, inclusief portokosten *f* 6,75, over te maken aan de penningmeester. Het vierde Lustrumnummer (nr. 5/86): *f* 12,50, inclusief portokosten.

MARS *et* HISTORIA

De 'NEDERLANDSE VERENIGING TER BEOEFENING VAN DE MILITAIRE HISTORIE', opgericht op 20 augustus 1966 en erkend bij K.B. no. 50 van 14 juni 1968, is er voor allen, die zich verdiepen in de studie van geschiedenis, ceremoniëel, tradities, uniformen, emblemen, wapens en onderscheidingen van militaire en semi-militaire organisaties, meer in het bijzonder die van Nederland en de (voormalige) overzeese Rijksdelen.

INHOUD

F.J. van Lier: Militariade
J. Albarda: Militaire Gedenktekens (27)
L.L. von Münching: 1918: Konvooi naar Nederlands Indië
Dr. F. Snapper: Herinneringen aan het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog van A.F. van Goelst Meijer, oud-burgemeester van Rossum, eerste luitenant der Cavalerie K.N.I.L., b.d.
De Marinemedaille
Nieuwe boeken
Bestuursmededelingen.

Het juli/augustus nummer zal geheel in het teken staan van

75-jaar KONINKLIJKE LUCHTMACHT.

RICHTLIJNEN VOOR DE INZENDING VAN KOPIJ

1. Tekst

a. Onder de titel: naam auteur met eventuele titel.
b. Kopij typen op A-4 met anderhalve regelafstand.
c. Marge ca. 5 cm.
d. Pagina's bovenaan doorlopend nummeren.
e. Bij latere tussenvoegingen van pagina's nummer van voorgaande pagina gevolgd door letter (a, b, enz.).
f. Spelling: voorkeurspelling (Van Dale/ Woordenlijst Spellingscommissie).
g. Opnieuw typen van een pagina, in geval van veel doorhalingen/wijzigingen/correcties.

2. Illustraties

a. Foto's zwart/wit, glanzend; formaat 9 x 12 of 13 x 18 (ook kleurenfoto's, geen negatieven of dia's).
b. Op de achterzijde vermelden: Mars et Historia/naam auteur/nummer waarmee in de tekst naar de afbeelding wordt verwezen.

3. Inlevering kopij

Redaktieadres: Mgr. Bekkerslaan 151, 2286 CE RIJSWIJK (ZH), tel.: 070-937425.

Bij voorbaat dank voor Uw medewerking.

Op de voorkant:
De 'ouwe getrouwe' 25 ponder bij schietoefeningen op het Artillerieschietkamp Oldebroek.

MILITARIADE

Een tweemaandelijke rubriek vol wetenswaardigheden, voor U en met U verzameld door F.J. van Lier, Herenstraat 9, 4116 BK Buren (Gld).

1. Uit de militaire tijdschriften valt het volgende te melden:
   - 'Trading Post' okt.-dec. 1987 het artikel 'Insignia of the 501st Parachute Infantry Regiment in WW II', door Mark Brando. 'n Voorbeeldige documentatie van 10 bladzijden, ruim geïllustreerd, over de emblemen, die door deze Amerikaanse eenheid zijn gedragen tussen 1942 en 1945.
   - 'La Figurine', 4de trimester 1987, bevat een met tekeningen verluchtigd artikel over Europese militaire uniformen, meer in het bijzonder de daarbij behorende hoofddeksels, van de hand van Paul Martin.
   - In de 'Legerkoerier' wordt inmiddels de serie 'Ken Uw baretembleem' van de hand van onze leden B.C. Cats en H.L. Zwitser voortgezet. Goede documentatie om wat meer te weten te komen over achtergrond van het ontstaan van de Nederlandse baretemblemen.
   - 'Stabelan', het onvolprezen KNIL-blad, bevat in de laatstverschenen nummers artikelen over de bewapening van het KNIL. Zo stond in het decembernummer een stuk over de revolver model 1894 met illustraties.
   - 'The Formation Sign', het blad van de Military Heraldry Society, bevat in het laatst door mij ontvangen nummer (sept.1987) 'n goed gedocumenteerd artikel over 'Canadian Army Tradesmen and Specialists badges' van de hand van B.C. Davis.
   - In 'Ons Leger' zet ons medelid L. Verhoeff de serie 'Militaire Curiosa' consequent voort. Momenteel zijn de bijnamen van militaire eenheden aan bod. Het januarinummer 1988 bevat het vierde artikel daarover.
   - Ter oriëntatie kreeg ik het blad 'Speelse Mechaniek' van de stichting Vrienden van Mechanisch speelgoed toegezonden. Het betreft het nummer 27 van augustus 1987, grotendeels gewijd aan pantsertreinen. 'n Goed artikel, waarvoor onze leden Van der Hoog en Snapper de benodigde gegevens leverden.

2. De 22e uitgave van 'Armamentaria' is bij de vrienden van het Legermuseum in de bus gevallen. Ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van dat museum is het deze keer een extra feestelijke aflevering Geworden, met prima artikelen, voorzien van fraaie illustraties, waaronder verscheidene in kleuren. Daarbij zijn die van ons medelid Fr. Smits sr. weer een genot om te zien. Ik wil ditmaal geen titels van artikelen noemen. Ik vind ze namelijk alle zeer lezenswaard! De gehele serie van Armamentaria is zo langzamerhand een onmisbare bron geworden bij de bestudering van de Nederlandse militaire geschiedenis en meer speciaal nog bij de studie van Nederlandse uniformen. De redactie mijn complimenten met deze zeer verzorgde uitgave. Het Legermuseum zelve nog van harte gefeliciteerd bij het jubileum.

3. In het kort enige onlangs verschenen boeken op ons interessegebied:
   - 'Die Uniformierung und Ausrüstung des deutschen Reichsheeres 1919-1932' 279 bladzijden, Ingolstadt 1987, geschreven en van illustraties voorzien door Adolf Schlicht en Jürgen Kraus, te bestellen bij het Bayrische Armeemuseum, Paradeplatz 4, 8070 Ingolstadt. Prijs DM 40,- inclusief verzendkosten. Standaardwerk op hoog niveau, dat een lancune in de

uniformkundige geschiedenis opvult.

- 'Waldeckische Truppen- und Beutefahnen' door K.P. Scholz. 'n Beknopt, van tekeningen voorzien boekje, vervaardigd aan de hand van het bekende Arolser Inventarium. Verkrijgbaar bij de samensteller K.P. Scholz, Strasse V.Avranches 20, 3540 Korbach. Prijs helaas onbekend.
- 'Orden, Ehrenzeichen und Abzeichen des Herzogtums Braunschweig-Lüneburg von 1809 bis 1918' door Reckewell und Fischer, te verkrijgen à DM 12,- bij het Städliches Museum, Am Löwenwall, 3300 Braunschweig. Goede foto's en korte zakelijke tekst.
- 'Collecting Toy Soldiers' door James Opie. Uitgave Collins-England. Met uitvoerige prijslijst en vele illustraties in kleuren zowel als in zwart/wit. Prijs £ 12,95.

4. De leden, die geïnteresseerd zijn in militaire motorvoertuigen maak ik graag attent op het artikel 'Ons voertuigenpark' in het novembernummer '87 van het blad 'Polsslag' van de Vereniging van officieren van de Geneeskundige Troepen, waarin alle gewondentransportvoertuigen van het Nederlandse leger vanaf de Willys jeep tot en met de nieuwste Mercedes-Benz-vrachtauto staan beschreven en afgebeeld.

5. In 'Huis Doorn' wordt dit jaar een tentoonstelling gehouden onder de titel 'Keizerlijk porselein'. Daarin zijn een aantal kwalitatief en kunstzinnig hoogstaande porseleinen voorwerpen uit het bezit van de laatste Duitse keizer (Wilhelm II 1859-1941) bijeengebracht. Hierbij bevindt zich Meissner porselein uit de tijd van Frederik de Grote, terwijl er ook een serie borden met Russische militaire taferelen is, rond 1829 gemaakt en geschonken door Tsaar Nicolaas I aan Friedrich Wilhelm III van Pruissen. Het museum 'Huis Doorn', Langbroekerweg 10 te Doorn is geopend van 15 maart tot en met 31 oktober op werkdagen van 09.30 tot 17.00 uur en op zondagen van 13.00 tot 17.00 uur. Telefoon 03430-12244. (bericht van mr. Ch.L.M. Schaepman).

6. Zowel 'The Daily Telegraph' (25 febr.) als 'The Daily Mail' (4 mrt) besteden aandacht aan de nieuwe bewapening van de Guards, die op wacht staan bij Buckingham Palace. Deze gardetroepen zijn sinds kort uitgerust met het ultra moderne, robuuste geweer SA 80. Dit geweer kan, evenals vroeger het geval was met het geweer Lee Enfield 303 No.4, weer over de schouder worden gedragen. Ergo is de hele exercitie aangepast, waarbij opvalt dat het geweer SA 80 niet meer kan worden afgezet. Daar is het te kort voor!
   Vele Engelsen zijn het niet eens met de inderdaad wel wat merkwaardige combinatie van de in traditioneel tenue gestoken gardemannen en het ultra moderne geweer. Als je het ene niet wijzigt, waarom dan wel het andere, vragen zij zich af. (bericht van ons nu in Londen residerende lid W.M.H. van der Flier).

7. Eind mei is ter gelegenheid van 500 jaar Marine in Nederland een boekje verschenen met als titel '500 Jaar Marine'. Redactie Drs. L.L.M. Eekhout, A.Th.I. Hazenoot en Drs. W.H. Lutgert. ISBN 90-6707-171-4.
   In dit boekje wordt de geschiedenis van de Nederlandse Zeemacht van de Middeleeuwen tot heden in grote lijnen beschreven.
   De auteurs, medewerkers van de Afdeling Maritieme Historie van de Marinestaf, hebben gekozen voor een chronologische benadering, die de lezer in een vijftal hoofdstukken krijgt voorgeschoteld.
   Het boekje, dat wordt uitgegeven in samenwerking met de uitgeverij 'De Bataafsche Leeuw', telt ongeveer 65 pagina's en is ruim voorzien van illustraties. De verkoopprijs ligt rond de vijf gulden. Het boekje is verkrijgbaar op de

Vlootdagen te Amsterdam en Rotterdam, op de open dagen, bij de schepenschouw in Den Helder en in de boekhandel. (bericht van Drs. W.H. Lutgert).

8. Op 27 en 28 mei 1988 is het eeuwfeest van het Fanfarekorps der Genie groots gevierd te 's-Hertogenbosch. Als oprichtingsdatum wordt 3 mei 1888 aangehouden. Toen ontstond de 'Muziekvereniging' bij het in Utrecht gelegerde Korps Genietroepen. Begonnen als groep amateur-muzikanten, kreeg men in augustus 1889 machtiging om op te treden bij militaire marsen en parades. De Geniemuziek was zeer populair bij de Utrechtse bevolking, hetgeen tot uiting kwam in diverse schenkingen van instrumenten, schellebomen en een vaandel. Kort voor de tweede wereldoorlog volgt verplaatsing naar Rotterdam, met als droef resultaat, dat bij het beruchte bombardement het gehele instrumentarium verloren ging. Na de oorlog werd het korps weer in Utrecht gestationeerd en met hulp van de Utrechtse bevolking hernieuwd uitgerust. In 1949 volgde verplaatsing naar 's-Hertogenbosch. In 1952 werd het korps formeel als fanfarekorps erkend en in 1955 ontving men van de bevolking van Vught en Den Bosch gala-uniformen. Van 1967 tot 1974 een periode van non-activiteit (het z.g. gat van Haex). Na 1974 re-activering.
Het huidige Fanfarekorps der Genie is een van de vier fanfarekorpsen bij de KL en is ondergebracht bij het Genie Opleidings-Centrum te Vught. Het korps telt 36 muzikanten en 6 tamboers, allen dienstplichtigen, die naast muziek ook andere militaire taken krijgen opgedragen. Het repertoire omvat naast marsmuziek ook concertwerken en jazz. In 1983 werd een langspeelplaat geproduceerd, waarvan inmiddels 1500 exemplaren hun weg naar de liefhebbers vonden. Ter gelegenheid van het jubileum is er een nieuwe langspeelplaat opgenomen, terwijl er tevens een jubileumboek verscheen.

9. Op 12 augustus a.s. vindt de jaarlijkse Stabelan-koempoelan plaats voor oud-KNIL-militairen, hun familieleden en belangstellenden in de Koning Willem I kazerne te 's- Hertogenbosch, als gasten van het Regiment van Heutsz. Opgave door overmaken van *f* 25,- per persoon op giro 2429817 ten name van J. de Bruin/Stabelan te Breda. Er staan vele activiteiten op het programma, zoals herdenkingsplechtigheid, optreden tamboerkorps Regiment van Heutsz en Indische markt. Girobetaling is mogelijk tot uiterlijk 31 juli 1988.

10. 'The Military Historical Society' heeft onlangs een speciaal themanummer uitgegeven met als onderwerp 'Some English Yeomanry Sabretaches'. Het is uitermate deskundig geschreven door William Y. Carman, FSA, FRHistS.
Aan de hand van vele zwart/wit-foto's en enige kleurenfoto's worden van zo'n dertig regimenten de sabeltassen uit verschillende perioden behandeld. Zeer interessant documentatiemateriaal!

J. ALBARDA

MILITAIRE GEDENKTEKENS (27)

579. **Dwingelo.** Aan de Bosweg Dwingelo-Spier. Zwerfsteen.
Opschrift:

27-10-1944
Gevallen voor
het Vaderland
CHR. KUIPER
boswachter alhier
van 1918-1944.

Bron: S.E.O.S.

580. **Dwingelo.** Bij het Gemeentehuis. Zwerfsteen.
Opschrift: Gevallen door het schrikbewind van 1940-1945.

De	en de Joodsche
illegale strijders	dorpsgenoten
A. FEENSTRA	de Familie's
CHR. KUIPER	A. van OOSTEN
J. DOLFING	H.L. VOS
J. KOOPMAN	J. COHEN
M. GEERTSEMA	en de
J. KIERS	Wed. M. VEST
W. BRUGGINK	

Bron: S.E.O.S.

581. **Echtenerbrug.** Gem. Lemsterland. Straatnaam: Zuster Jacobstraat.
Genoemd naar Jantje Jacobs. Zij werd op 6-11-1883 te Lemmer geboren. Als gepensioneerde Joodse wijkverpleegster van het Groene Kruis heeft men nog vergeefs getracht haar naar een onderduikadres te laten verhuizen.
Zij stierf op 19-11-1942 te Auschwitz.
Bron: Reitsma, 137.

582. **Edam.** Singelweg. Zuil met leeuw en adelaar.
Gemaakt door J.C. Bander en J. Kaas. Onthuld in 1949.
Bron: S.E.O.S.

583. **Ede.** Ginkelse Heide. Airborne monument, aan de oude rijksweg Ede-Arnhem, markerende de uiterste noordgrens van het slagveld tussen Arnhem-Oosterbeek-Renkum en Ede in september 1944.
Opschrift: JESAJA 40:31
. . . . ZIJ ZULLEN OPVAREN MET VLEUGELEN GELIJK ARENDEN . . .

. . . . THEY SHALL MOUNT UP WITH WINGS AS EAGLES . . . .
Het monument is vervaardigd naar een ontwerp van Mevr. M.M. Heuff-van Oven door de NV Schokbeton. Het voetstuk heeft de vorm van een kristal waaruit het betonnen monument als een prisma oprijst, op de top een vogel. Onthuld op 19 sept. 1960 door Generaal majoor R.E. Urquhart, commandant van First Airborne Division.
Bron: S.E.O.S.

584. **Ede.** Paasberg. Mausoleum Binnenlandse Strijdkrachten.
Opschrift: GESTEUND DOOR HET RECHT STREDEN ZIJ VOOR DE VRIJHEID. Ontworpen door: Prof. dr.ir. J.T.P. Bijhouwer en de architect J. Brands. Geplaatst in 1945.

585. **Ee.** Gem. Oostdongeradeel. Straatnaambordje.
Dokter Ruinenstrjitte. Hij was verzetleider en commandant NBS in deze gemeente. Hij stierf bij de massa executie aan de Woudweg in Dokkum. (Zie gedenkteken nummer 245 in Mars et Hist. van juli/aug. 1983).
Bron: Reitsma 148.

586. **Eede.** Gem. Aardenburg. Oude Brencarrier als gedenkteken. Onthuld op 30 oktober 1984 bij de herdenking van de 40-jarige bevrijding.
Bron: 'Oud Wapenbroeders' van januari 1985.

587. **Eede.** Gem. Aardenburg, nabij de grens Nederland-België. Meisjesfiguur. Opschrift: HIER KEERDE OP 13 MAART 1945 ONZE LANDSVROUWE TERUG TOT HAAR

VOLK.
Onthuld door H.M. Koningin Juliana op 13 maart 1954 te 12.29 uur precies. Haar Moeder keerde op 13 maart 1945 te 12.29 uur weer in Haar vaderland terug na een afwezigheid van bijna vijf jaar. Beeldhouwer: Peter Roovers. Het stelt voor een zuil waarop een meisje die in haar hand het Koninklijk Wapen terug brengt naar Nederland.
Bron: S.E.O.S.

588. **Eemnes.** Plantsoen. Vrijheidsmonument.

Stelt voor drie spelende kinderen op een zuil, waarbij een vierde kind een vijfde helpt met het naar boven klimmen. Opschrift: HERDENK - BEZIN - WEES WAAKZAAM. Ontwerp: beeldhouwer Peter Zwart uit Laren.
Materiaal: brons.
Vervaardigd door: bronsgieter firma Ben Kemner uit Cuyck. Onthuld: 2 mei 1987 door Z.K.H. de Prins der Nederlanden, in tegenwoordigheid van o.a. vertegenwoordigers van de Ver. Staten, Groot-Brittannië, Canada en Australië.
Vervolg opschrift:
20 februari 1944
Lancaster J.A. 921
No 156 Sqn R A F
4 juli 1942 W/O Ramsay Stammers
1 maart 1945
SS 'TELAMON' sgt Ernest Hopcraft Heinrich Ickelsheimer
Albert Nieuwold sgt Royce Prankett
13 mei 1943 sgt Humphrey W. Hughes
11 april 1945
Lancaster W 4955 P/O Thomas J. Brewer Dirk J. Buis
No 83 Sqn R A F sgt Ainsley C.G. Marces Aloisius C. Vlasman
F/Lt Leslie A. Rickinson DFC 7 november 1944
F/sgt David B. Bourns Johannes H. Wijnstroot
F/sgt Thomas R. Cairns 21 november 1944
P/O W. Lionel Gibbs B-24 H Liberator 42-95180
F/sgt Stanley A. Hathaway 706 B S/446 BG USAAF
F/sgt Horace Plant 2nd Lt Robert F. Brooks T/sgt Patrick J. Flaherty
1 oktober 1943 T/sgt John W. Cahill Victor A. van Swieten S/sgt Bennie F. Tillotson S/sgt Lewis R. Hoyal
24 april 1945 S/sgt John S. Todd Wiebe Dop S/sgt Frank H. Pietszch
26 april 1945
Willem J. Jansen
3 mei 1945
Wilhelmus J. Fokken.
De geschiedenis van Eemnes in de jaren 1940-1945 en die van hen die vielen is vermeld in een gedenkboek genaamd 'Vrijheidsmonument Eemnes' door Joop van der Woude, mei 1987. Stichting Vrijheidsmonument Eemnes, ISBN 90-9001573-6 geb.
Bron: bovengenoemd boek en eigen waarneming.

589. **Ernewoude.** Herv. begraafplaats. Gedenkteken Roel Kiers.
Tekst:
ROEL KIERS
Geb. 3 NOV 1925

GESNEUVELD 2 SEPTEMBER 1947
IN KAMPONG SARANGAN
BEGRAVEN TE CHERIBON

IN INDIE GESNEUVELD, VER
VAN HUIS EN HAARD.
BLIJV'DE NAGEDACHTENIS
BIJ ONS BEWAARD.

(Later is hij herbegraven op het Ned. Ereveld Menteng Pulo te Djakarta).
Bron: Reitsma 249.

590. **Egmond aan de Hoef.** Herenweg. Muur met plaquette.
Opschrift:

WIJ GEDENKEN

COR v d VEER
HENK HILBERS
PIET GLORIE
COR SCHULT
A. PEETOOM. WARMERDAM

Bron: S.E.O.S.
(Voor de nieuwere leden. De afkortingen S.E.O.S staan voor: Sta een ogenblik stil . . . Monumentenboek 1940-1945, van Wim Ramaker en Ben van Bohemen. Reitsma 249 betekent bladzijde 249 uit het boek: Gedenktekens in Friesland '40-'45, door C. Reitsma).

5e Opgave van wijziging en aanvulling op de ledenlijst van september 1987

Nieuwe leden:
Allers, E., Herkenbosscherweg 28, 6045 AR Roermond 12
Hegener, drs. M.M., Zijdeweg 57, 2245 BZ Wassenaar 20
Zeeuw, C. de, Jules Massenethof 9, 2551 XC 's-Gravenhage 7, 11, 19
Zwan, C. van der, Lijsterbeslaan 151, 2282 LK Rijswijk 1, 3, 10

Adreswijziging (oude adres vervangen door):
Allart, J.Chr., Statenlaan 83, 2582 GE 's-Gravenhage
Dam, C.H. van, EYOT WOOD, Bolney Road, Lower Shiplake, Henley-on-Thames, Oxon RG9 3NS.
Jansen, M.E., Vervoornstraat 9, 3882 XL Putten
Lancker, A.F., Beilerstraat 89, 9401 PE Assen
Lutgert. W.H. drs., Medemblikstraat 212, 2547 HC 's-Gravenhage
Schoonheym, P.E. drs., Weidekamp 18, 4133 CA Vianen
Schulten, C.M. dr., Frankenstraat 23, 2582 SE 's-Gravenhage
Talsma, H. drs., Frieswijkstraat 30, 3862 BL Nijkerk
Weering J.J. van, Voordorp 52, 2352 BT Leiderdorp

Correctie:
Depôt van Nederlandse Publicaties & Nederlandse Bibliografie, Antwoordnummer 13018 vervalt.

Ledenbestand na 4e opgave van wijziging: 463
5e opgave: 4
467

Open dag Koninklijke Landmacht

Op 20 augustus vindt in de Legerplaats Oirschot de Open dag van de Koninklijke Landmacht plaats.
Op vrijdag 19 augustus is er een z.g. vóór-presentatie voor genodigden. Leden van Mars et Historia zijn, met partner, van harte welkom op deze dag.
I.v.m. de 'snert'-lunch die een ieder krijgt aangeboden is het noodzakelijk, dat deelnemers zich vóór 27 juli a.s. schriftelijk of telefonisch opgeven aan onze voorzitter, de heer H. Muller, Willem III laan 14, 4835 LB, tel.: 076-653239.
Komt U met de auto? Naast de ingang van de legerplaats zijn ruime parkeermogelijkheden aanwezig.

Het bestuur beveelt deze, in alle opzichten, unieke dag van harte bij U aan.
Tot 19 augustus a.s.

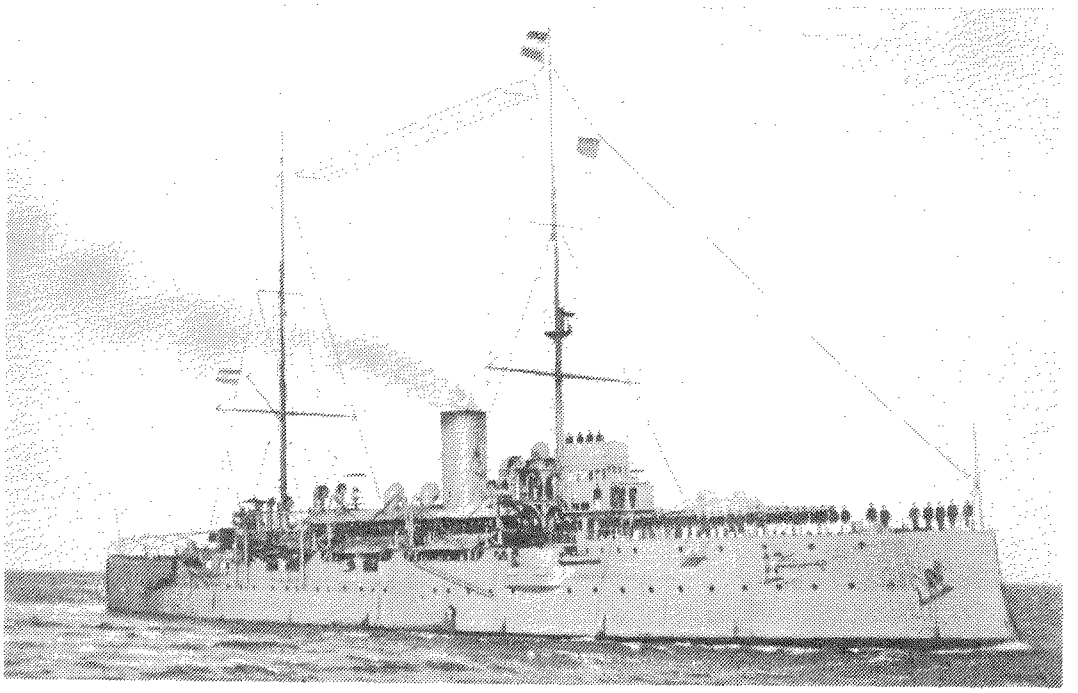
J. van den Berg

L.L. von MüNCHING

1918: Konvooi naar Nederlands Indië

Dit jaar zal het juist zeventig jaar zijn geleden dat het bekende Nederlandse konvooi de reis maakte van Nederland naar het toenmalige Nederlands Indië. Eind 1917 bevond Nederland zich in grote moeilijkheden, met name in de scheepvaart. Op 1 februari 1917 had Duitsland de 'onbeperkte duikbootoorlog' afgekondigd, waardoor het in stand houden van de verschillende Nederlandse lijndiensten naar Noord- en Zuid-Amerika, naar Nederlands Oost- en West-Indië vrijwel onmogelijk was geworden. En in maart 1918 hadden twee van de geallieerden, Engeland en de Verenigde Staten, beslag gelegd op bijna 140 Nederlandse schepen met ruim één miljoen bruto register ton, volgens het 'droit d'angarie', waardoor wij de zeggenschap over een groot deel van onze koopvaardijvloot kwijt waren. Speciaal de verbinding tussen Nederland en Nederlands-Indië was vrijwel onmogelijk geworden en was zó ernstig, dat alles in het werk moest worden gesteld om te trachten die verbinding in stand te houden.

De toenmalige minister van marine, schout bij nacht J.J. Rambonnet, zag nog maar één mogelijkheid: om het contact met Nederlands Indië te herstellen was het noodzakelijk een konvooi naar die wateren te sturen: twee passagiersschepen - waarvan er één tot hulpkruiser zou worden uitgerust - onder bescherming van het pantserschip Hr.Ms. 'Hertog Hendrik'.
Maar de kolenpositie van ons land was ook précair en bunkeren in buitenlandse havens behoorde tot de onmogelijkheden, omdat vrijwel alle voorraden kolen in buitenlandse havens door de Britse marine in beslag waren genomen. Indien men dus wilde varen, zouden wijzelf voor de nodige brandstof moeten zorgen en daarom werd besloten één vrachtschip mee te nemen dat kolen voor het gehele konvooi zou vervoeren. Het vrachtschip dat voor deze taak werd uitgekozen was het nieuwe, pas op 31 december 1917 door de Mij. Fijenoord te Rotterdam opgeleverde stoomschip 'Bengkalis' van de Stoomvaart Maatschappij Nederland.
Het konvooi zou bestaan uit twee passagiersschepen, de 'Noordam' (12.531 brt. kapitein B.C. Walraven) van de Holland Amerika Lijn en het tot hulpkruiser uitgeruste passagiersschip 'Tabanan' (5.721 brt, cdt kapitein ter zee A.F. Goossen) van de Rotterdamsche Lloyd. Men had dit schip bewapend met 6 kanons van 7,5 cm no. 1. Daarbij kwam dan nog het vrachtschip 'Bengkalis' (6.481 brt, 9.470 dwt, kapitein S. Stapel) van de S.M.N. Deze formatie zou worden beschermd door het pantserschip Hr. Ms. 'Hertog Hendrik' (5.080 ton, commandant kapitein ter zee A.C. de Joncheere, die tevens als divisiecommandant optrad). Tot zover was alles dus geregeld, maar het zenden van een konvooi bleek geen eenvoudige zaak.
De Nederlandse regering eiste van de Engelsen erkenning van het z.g. 'droit de recherche', ook wel konvooirecht genoemd. Dit houdt in dat oorlogvoerenden ter zee geen neutrale handelsschepen die door oorlogsschepen worden begeleid, mogen aanhouden, onderzoeken en eventueel opbrengen naar een haven van het oorlogvoerende land. Dit recht werd echter door de Engelsen nooit erkend: Engeland duldde geen andere dan Engelse konvooien op zee, zelfs geen neutrale. Het Nederlandse konvooi had slechts één doel: de ongehinderde vaart van Nederland naar Nederlands Indië bij de bestaande onzekerheden te waarborgen en met name het opbrengen van neutrale schepen naar een belligerente haven te voorkomen. De

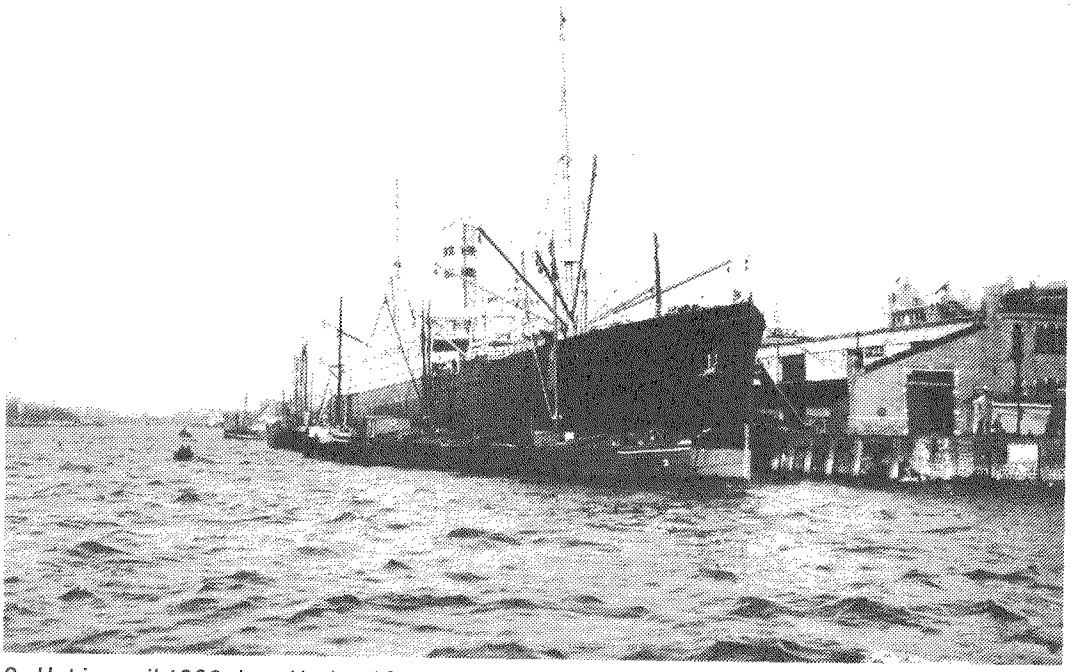
1. Het uit 1904 daterende pantserschip Hr. Ms. 'Hertog Hendrik' fungeerde als vlaggeschip van het konvooi. Dit pantserschip heeft lang deel uitgemaakt van de Koninklijke marine: pas op 27 september 1968 werd het voor de laatste maal uit dienst gesteld en in november 1972 voor sloop verkocht.

minister van marine kwam daarom met het voorstel het konvooi met een beperkte strekking te zenden, n.l. uitsluitend voor contact met het gouvernement. Op deze wijze toch moest het mogelijk zijn de verbinding met Batavia te herstellen, wat anders vrijwel tot de onmogelijkheden behoorde. De minister gaf aan deze wijze de voorkeur; hij achtte dit beter dan van de belligerenten, bij wijze van gunst, de verzekering te vragen een bepaald schip ongemoeid te laten.

Op 29 april 1918 stelde de Nederlandse gezant te Londen het Britse ministerie van buitenlandse zaken op de hoogte van de samenstelling van het konvooi. Tevens werd medegedeeld dat de Nederlandse regering waarborgen zou verstrekken dat het vervoer de militaire belangen der oorlogvoerenden niet zou schaden. De scheepspapieren zouden worden overgelegd en particuliere of andere correspondentie zou niet worden meegenomen. Het overleggen van de scheepspapieren geschiedde in overeenstemming met het beginsel dat de vlag in zoverre de lading dekt, als die lading geen contrabande bevat en de commandant van het konvooi was dan ook gehouden bij ontmoeting met een oorlogsschip van één der belligerenten de scheepspapieren te tonen.

Ook dit leverde echter nog de nodige moeilijkheden op, omdat de Britse regering het 'droit de recherche' niet wilde erkennen. Toen bleek dat zich aan boord van het stoomschip 'Noordam' een partij verfstoffen bevond van Duits fabrikaat. Dit droeg ertoe bij, dat de Britse toestemming werd vertraagd. De verfstoffen moesten worden gelost, doch er ontstonden opnieuw problemen omdat zich aan boord van hetzelfde schip een gouvernementsambtenaar bevond met een Duitse naam. Tenslotte kon alles worden opgehelderd en kon het konvooi vertrekken.

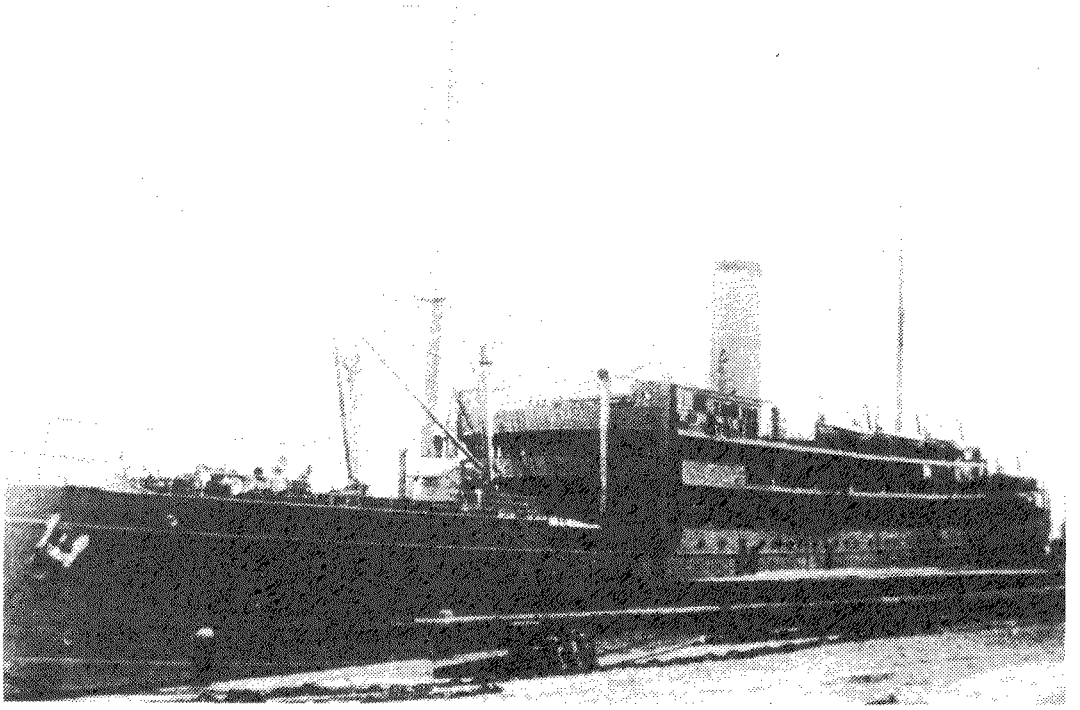
Opgehouden door al de problemen die de Britse regering het konvooi in de weg had gelegd, kon het eindelijk pas op 5 juli 1918

2. Het in april 1902 door Harland & Wolff te Belfast gebouwde passagiersschip 'Noordam' van de Holland Amerika Lijn, werd tijdens de eerste wereldoorlog tweemaal door een mijnexplosie beschadigd: de eerste maal op 17 oktober 1914 op 80 mijl van Hoek van Holland en op 3 augustus 1917 bij het lichtschip 'Terschellingerbank.' Beide malen kon het de Nieuwe Waterweg bereiken en worden hersteld. In mei 1928 ging het voor sloop naar Hendrik-Ido-Ambacht.

van de rede van Den Helder vertrekken, nadat de 'Noordam' uit Hoek van Holland en de 'Bengkalis' uit IJmuiden zich daags tevoren daarheen hadden begeven.
De reis van het konvooi was allesbehalve een plezierreis en duurde niet minder dan 84 dagen. Het konvooi werd bij het vertrek zodanig geformeerd, dat het pantserschip voorop voer, gevolgd door de 'Bengkalis' en 'Noordam' en dat de tot hulpkruiser uitgeruste 'Tabanan' de rij sloot. De reis ging om de noord via de Faröer eilanden (Kongshavn en Thorshavn) en rond Kaap de Goede Hoop. Onderweg moest herhaaldelijk uit het s.s. 'Bengkalis' worden gebunkerd; hiertoe bevonden zich aan boord van dit schip twee kolenlichters - die elk 15 ton wogen - en die met een zware spier overboord konden worden gezet. De reis ging van de Faröer eilanden via Las Palmas naar Anno Bom (een Spaans eiland in de Golf van Guinee), waar een deel van de reizigers van de 'Noordam' overging op de 'Tabanan.'

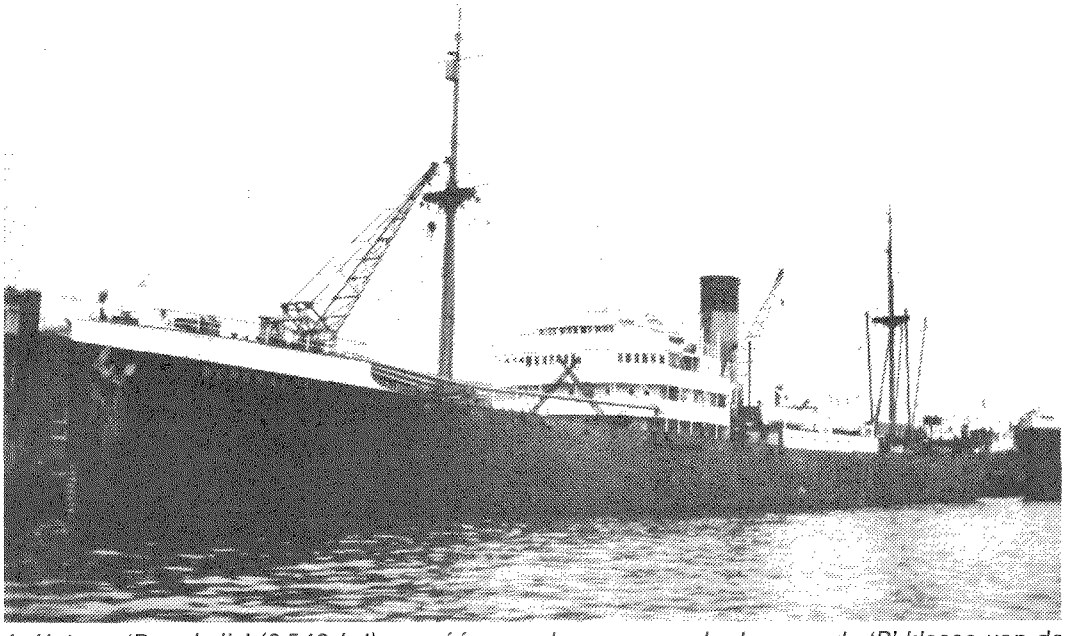
Op 25 augustus werd Kaap Agulhas gepasseerd en op 3 september werd geankerd bij het eiland Juan de Nova (in Straat Mozambique). Het zal de lezer zijn opgevallen dat zoveel mogelijk werd gebunkerd in neutrale wateren. Daarna werd de reis weer voortgezet en de Indische Oceaan overgestoken en in de nacht van 25 op 26 september werd het vuur van Vlakke Hoek gepasseerd en daarna werd koers gezet naar Straat Soenda. In de loop van de volgende dag - 26 september - kwamen de pantserschepen Hr.Ms. 'De Ruyter' met de C.Z.M. schout bij nacht H.W.G. van Bleijswijk Ris aan boord en Hr. Ms. 'Koningin Regentes' met drie torpedobootjagers. En om 1730 uur arriveerde het stoomschip 'Orion' van de gouvernementsmarine met aan boord de Gouverneur-Generaal, mr. J.P. Graaf van Limburg Stirum. Diezelfde avond nog werd Tandjong Priok bereikt, waar het konvooi voor anker ging. In de vroege ochtend van 27 september werd de haven binnengestoomd en was het

3. De in augustus 1908 door de Koninklijke Maatschappij De Schelde te Vlissingen voor de Rotterdamsche Lloyd gebouwde 'Tabanan' (5.271 brt) was het enige Nederlandse passagiersschip dat ooit tot hulpkruiser is uitgerust. Het was in 1918 bewapend met 6 kanons van 7,5 cm no. 1. Let op het aan bakboordzijde op de bak opgestelde kanon.

contact met Nederlands Indië hersteld. De reis had 84 dagen geduurd en was afgelegd met een gemiddelde snelheid van 9,5 mijl. Aan boord van de 'Tabanan' werd het eerste vliegtuig voor de marineluchtvaartdienst in Nederlands Indië, een Rumpler, (U 1) meegevoerd.
De lange reis van het konvooi had de nodige problemen opgeleverd; onderweg stierven aan boord van de 'Noordam', die niet voor een verblijf in de tropen was ingericht, tien babies door de hoge temperaturen in de verblijven als gevolg van onvoldoende ventilatie. Onderweg werden ook twee wereldburgers geboren en wel op 16 en 28 augustus.
Enkele dagen na aankomst te Tandjong Priok werd het konvooi ontbonden, Hr.Ms. 'Tabanan' werd uit dienst gesteld en keerde, met de beide andere koopvaardijschepen, in december 1918 terug naar Nederland, afgeladen met Indische produkten. Immers, op 11 november werd de wapenstilstand afgekondigd en heerste er weer vrede in Europa. Maar de lange tocht van het konvooi, dat geheel op zichzelf was aangewezen, was een uniek prestatie, terwijl het bovendien de enige maal was dat de Koninklijke marine een koopvaardijschip tot hulpkruiser uitrustte.

Het uitzenden van het konvooi had nog een ander gevolg: de minister van marine, schout bij nacht J.J. Rambonnet, nam zijn ontslag, omdat de meeste leden van de ministerraad het konvooi alleen dàn wilden laten vertrekken, als de moeilijkheden die Engeland ons in de weg legde, waren opgelost. Minister-president Cort van der Linden wilde, onder alle omstandigheden, een conflict met Engeland voorkomen, want 'dan zouden wij terechtkomen aan de zijde, waar wij niet thuishoorden.'
H.M. Koningin Wilhelmina, die achter het plan van minister Rambonnet stond, benoemde hem na zijn vertrek ostentatief tot

4. Het s.s. 'Bengkalis' (6.548 brt) was één van de negen eenheden van de 'B'-klasse van de Stoomvaart Maatschappij Nederland, die kort vóór en tijdens de eerste wereldoorlog is gebouwd. Eind 1953 werd dit vrachtschip, dat twee wereldoorlogen overleefde, voor sloop verkocht naar België (Alle foto's uit het archief van de auteur).

Haar adjudant in buitengewone dienst, als waardering voor zijn krachtige houding (Smit, C. Tien studiën betreffende Nederland in de Eerste wereldoorlog. Groningen, Tjeenk Willink, 1975, blz. 148-151). Op 7 januari 1920 werd schout bij nacht Rambonnet benoemd tot lid van de Raad van State en op 25 augustus 1922 werd hem de titulaire rang verleend van vice-admiraal.

OPROEP

Ook dit jaar zal, op de 'Jaarlijkse Algemene Ledenvergadering', die op zaterdag 5 november a.s. in het Militaire Luchtvaart Museum te Soesterberg gehouden wordt, weer een veiling plaats vinden t.b.v. de 'Stichting Diekerhoff-fonds'.
Heeft U in Uw kollektie doublures of andere zaken, die voor U van geen belang meer zijn en wilt U deze beschikbaar stellen voor genoemde veiling, neemt U dan even kontakt op met één onzer bestuursleden.
In het Militaire Luchtvaart Museum te Soesterberg, is ons bestuurslid J. van den Berg gaarne bereid Uw schenking in ontvangst te nemen.

Dr. F. SNAPPER, met medewerking van de oudste dochter, Mevr. T.J. Fentener van Vlissingen-van Goelst Meijer. *)

Herinneringen aan het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog van A.F. van Goelst Meijer, oud-burgemeester van Rossum, eerste luitenant der Cavalerie K.N.I.L., b.d.

Het was op 5 augustus 1914, toen Nederland vreesde in de Eerste Wereldoorlog te worden betrokken, dat de heer A.F. Meijer te Nijmegen werd beëdigd als tweede luitenant der cavalerie van het leger in Oost-Indië, zoals het 'KNIL' toentertijd in de officiersstamboeken werd aangeduid. Onmiddellijk gedetacheerd bij het 2e Regiment Huzaren, dat naar de Belgische grens werd gezonden, ging hij in de loop van 1915 naar Nederlands-Indië. In 1926 nam hij ontslag uit de dienst en keerde naar Nederland terug. Omstreeks die tijd voegde hij de naam van zijn moeder, van Goelst, aan de zijne toe. In 1932 werd hij benoemd tot burgemeester van de aan de Waal liggende gemeente Rossum in de N.O. Bommelerwaard, in welke functie hij in 1957 werd gepensioneerd.

Toen de politieke toestand in 1940 dreigend werd overwoog hij reeds wat hem te doen stond als er oorlog uitbrak. Hij kwam tot de volgende conclusies:

1. Alles te doen wat nodig was voor het welzijn van zijn gemeentenaren in Rossum.
2. Eveneens alles te doen wat mogelijk was om de oorlog, als die uitbrak, te winnen. Dit op grond van zijn officierseed, die, volgens hem, onder alle omstandigheden geldig bleef. Hierbij wenste hij zijn beroepskennis van de strategie en de taktiek zo productief mogelijk te maken. Hij realiseerde zich dat als er oorlog uitbrak en deze door ons land verloren werd, het zeer moeilijk zou worden eventuele berichten naar onze geallieerden overzee te verzenden, ook als dat onze dichtbij gelegen bondgenoot Engeland zou zijn. Vooralsnog kon hij hiervoor geen goed omschreven plan opstellen en dus besloot hij af te wachten. Maar tegelijkertijd besloot hij uit te kijken naar symptomen, die erop zouden kunnen duiden dat een oorlog in Nederland voor de deur stond.

Het was op 28 april 1940 dat, tijdens zijn avondwandeling, zijn aandacht werd getrokken door een vliegtuig dat enige malen bleef rondcirkelen ten zuiden van de schutsluis tussen de Waal en de Maas, het gebied boven de uiterwaarden tussen Alem en Maren. Dit vond hij, in die spannende dagen, verontrustend weshalve hij thuisgekomen, het hoofdkwartier van het Veldleger opbelde om mee te delen wat hij gezien had. Nadat hij op de desbetreffende vraag had meegedeeld dat hij burgemeester van Rossum en oud-officier van de cavalerie van het K.N.I.L. was, werd hem verzocht de garnizoenscommandant van 's-Hertogenbosch op te bellen met de mededeling dat zo spoedig mogelijk een onderzoek in die uiterwaarden en de omgeving daarvan moest worden ingesteld. Enige dagen later kwam opnieuw op diezelfde plaats een vliegtuig rondcirkelen en dit keer meende Van Goelst Meijer dat het lichtsignalen gaf, hoewel het nog lang niet donker was. Ook hiervan stelde hij het hoofdkwartier in kennis. Verder gebeurde er niets totdat hij op 10 mei door zijn 11-jarige dochter Trees werd gewekt met de woorden: 'Papa, papa, het is oorlog!'. Ze had maar al te zeer gelijk. Een stroom vliegtuigen bewoog zich in westelijke richting, onder vuur genomen door Nederlands luchtafweergeschut dat in de Betuwe stond opgesteld en er in slaagde af en toe een vliegtuig neer te

* Mevrouw Van Vlissingen is lid van onze vereniging, evenals de heer Van Goelst Meijer.

schieten. 'Moet U nu ook vechten?' vroeg Trees. 'Neen' antwoordde haar vader, 'maar wel zal ik mijn kennis van het oorlogvoeren zo goed mogelijk gebruiken. Hoe weet ik nog niet. We zullen wel zien'.
Op bureau gekomen haalde Van Goelst Meijer de zware gelakte brief te voorschijn met de voorschriften, die onder oorlogsomstandigheden moesten worden gevolgd. Gemakkelijk had hij het niet. Eén van de wethouders was tamelijk Duitsgezind en één van de gemeenteambtenaren was verloofd met een Oostenrijkse verpleegster. Derhalve begon hij een groep betrouwbare inwoners om zich heen te verzamelen en adviseerde de andere burgemeesters in de Bommelerwaard, als voorzitter van de Burgemeesterskring aldaar, hetzelfde te doen. Slechts enkelen volgden dit advies op. Het feit dat, zoals reeds vermeld, één van de twee wethouders Duitsgezind was en één van de secretarie-beambten was verloofd met een Oostenrijkse kinderverzorgster, was voor hem een signaal dat hij zeer op zijn hoede moest zijn. Derhalve onderzocht hij de gezindte van de inwoners van Rossum, in het bijzonder van het secretarie-personeel.
Hij zorgde voorts dat er enkelen waren die hem zouden informeren over alle ontwikkelingen, die zich in de geestesgesteldheid van de inwoners mochten voordoen. Toen de eerste maanden voorbij waren vormden zich in de andere gemeenten van de Bommelerwaard soortgelijke groeperingen, die van lieverlee contact met elkaar kregen en de naam 'het verzet' gingen dragen.
Dat soortgelijke ontwikkelingen in de rest van het land ook plaats hadden gevonden lag voor de hand. Daarmee had men echter geen enkel contact. De heer Van Goelst Meijer achtte dat niet wenselijk, omdat hij zich over de betrouwbaarheid van die bewegingen geen oordeel kon vormen.
Die toestand duurde voort tot begin 1942, toen het eerste contact met een overeenkomstige verzetsgroep, n.l. die in de West-Betuwe, onder leiding van burgemeester Van Deil, Mr. W.M. Kolff, tot stand kwam.
Intussen had de toestand in de Bommelerwaard reeds tweemaal aanleiding gegeven burgemeester Van Goelst Meijer te ontbieden bij de 'Beauftragte' van de bezetter in de provincie Gelderland (de functionaris die voor de Nazi's toezicht hield op het provinciaal bestuur van Gelderland) om zich te verantwoorden over zijn houding. De tweede keer handelde het om het volgende:
In een groot Duits dagblad had een bericht gestaan waarin gesteld werd dat er spoedig een 'Jugendheim' gevestigd zou worden in het leegstaande, maar compleet gemeubileerde, landhuis van de familie van baron Van Randwijck dat in het bezit was van mevrouw Boreel, geboren baronesse Van Randwijck. Dit bericht was haar bekend geworden. Ze belde de burgemeester op en zei in geen geval haar stamhuis ter beschikking te willen stellen voor dit doel. 'Als het niet te verhinderen blijkt breek ik het af', zei ze. Van Goelst Meijer wees haar erop dat zij daarvoor dan volgens de bouwverordening een sloopvergunning nodig had. 'Dan vraag ik die hierbij aan', was haar antwoord. De burgemeester verleende haar die. Enige dagen later waren de slopers begonnen en was het dak reeds zo goed als verdwenen.
Burgemeester Van Goelst Meijer werd onmiddellijk ontboden bij de Beauftragte, die hem woedend verweet sabotage te hebben gepleegd door die sloopvergunning af te geven. In het twistgesprek dat volgde zag Van Goelst Meijer arrestatie dreigen. Plotseling zei hij op rustige toon: 'Ik heb niets anders dan mijn plicht gedaan, volgens de gemeentelijke bouwverordening. En die is nog altijd geldig.
Bij de capitulatie heeft mijn regering ons schriftelijk meegedeeld, dat voorshands alle Nederlandse wetten en voorschriften geldig bleven, indien ze niet uitdrukkelijk door de bezetter ongeldig verklaard werden. Dit is niet gebeurd. Ik heb dus mijn plicht gedaan'.
Hij draaide zich om en liep de kamer uit tussen de twee wachtende soldaten door, die niet ingrepen. 'A narrow escape'..... Het bewuste pand werd tot de eerste étage gesloopt en heeft nimmer kunnen dienen voor 'Jugendheim'.
Het 'verzet' nam wat vastere vormen aan, maar kon niet veel anders doen dan afwachten. Om meer tijd te vinden voor zijn tweede doel 'inlichtingen verzamelen' ten

bate van de oorlogvoering, droeg Van Goelst Meijer de leiding van het verzet in de Bommelerwaard over aan de reserve-officier der Cavalerie: D.W. van Dam van Brakel, wonende in Brakel, die hoofd werd van de Orde Dienst (O.D.). Die 'inlichtingen' werden nu belangrijk.
De grote moeilijkheid was, hoe ze weg te krijgen naar onze inlichtingendienst aan de 'overkant'. Er moest dus een permanente verbindingslijn komen. Van Goelst Meijer besloot die zelf te organiseren. De bij hem 'ondergedoken' architect uit Hengelo, de heer G.W.E. Wilmink bleek gaarne bereid zich hiermee te belasten. Diens poging mislukte echter. Op de grens tussen Luxemburg en Duitsland werd hij gearresteerd door een Duitse grenspatrouille met speurhonden. Hij werd naar Nederland teruggestuurd, ter dood veroordeeld en gefusilleerd. Daarop werd geprobeerd contact te krijgen met het Belgische verzet, met name met 'De Witte Brigade', met aan het hoofd de Prince de Ligne.
Het was intussen voorjaar 1942 geworden. In die tussentijd was veel gebeurd.

Voor de volgende gebeurtenissen is de heer Van Goelst Meijer zelf aan het woord:

'In het hotel 'De Bilderberg' bij Arnhem waren de Gelderse burgemeesters bijeen geroepen. De terugreis maakte ik met de burgemeester van Deil, Mr. W.M. Kolff, die mij vertelde, dat hij bezig was het verzet in de West-Betuwe te organiseren. Hij had daarom contact opgenomen met de verzetsorganisatie in Tiel, n.l. met de heren Botteweg en Laagwater; verder met pater Kloeg, de heer J.C. Wannée, een rijksdistributieambtenaar, die verschillende malen voor de Nederlandse regering besprekingen met Belgische collega's in Brussel had gevoerd en Jhr. P.J. Six, toentertijd als reserve-ritmeester chef-staf van het gewest Amsterdam van de O.D., die nadat de Duitsers gedurende dit voorjaar een groot deel van de leiding van de O.D. had gearresteerd, vanaf de zomer als chef-staf van de gehele O.D. hieruit een organisatie van 100.000 man opbouwde en daarvoor na de oorlog werd bevorderd tot kolonel der cavalerie en benoemd tot Ridder der Militaire Willemsorde. (1)
Kolff had ook contact met de tweede luitenant der cavalerie W.Ch.J.M. van Lanschot te Leiden, die in de loop van maart 1942 chef-inlichtingen van de O.D. werd. (2)
Hoewel ik tot dusver bewust geen contact had willen hebben met andere afdelingen, omdat ik het voordeel en het risico daarvan besefte, maar meende niet afzijdig te mogen blijven, besloot ik éénmaal per week met hem samen te komen. Kolff ging in de a.s. week naar Amsterdam om een en ander aan Jhr. Six te melden. Hij bracht vandaar mee een lijstje spionnen, die toen reeds de naam van de dubbelspion King Kong bevatte.
In mijn tweede bespreking met Kolff zei ik als hoofddoel te zien de spoedige totstandkoming van een contactlijn over land met Engeland. Die moest een naam hebben. Ik stelde aan Kolff voor 'Luctor et Emergo'. En zo werd besloten. Ook vertelde ik hem dat ik bezig was met het vormen van een nieuwe contactweg, maar na het gebeurde met de heer Wilmink geen geschikte man te weten om een en ander in Engeland te krijgen. Kolff stelde voor pater Kloeg, want die had contact met de Witte Brigade in België. Dat gebeurde. Deze landlijn heeft gedurende een groot deel van de oorlog dienst gedaan, vooral als vluchtroute voor honderden neergeschoten vliegers. De derde ontmoeting met Kolff had een heel ander verloop. Hij vertelde mij dat er een keurige, vertrouwenwekkende heer bij hem op bezoek was geweest. Hij zei te komen namens de in Duitse gevangenschap zittende minister-president, dr. H. Colijn. Deze zou hem hebben opgedragen een uitvoerig verslag te maken van de stand van zaken in de West-Betuwe en de Bommelerwaard. En, zei ik, wat heb je geantwoord? Ik heb hem vertrouwd en heb het verslag gemaakt en laten tikken op de gemeente-secretarie. Zo, zei ik, maar ik doe niet mee.

Twee dagen later kwam 's avonds een mij onbekende man aan de deur met de mededeling: Burgemeester Kolff heeft mij gevraagd U te gaan waarschuwen dat ook U wordt gearresteerd. Aan die waarschuwing

dank ik mijn leven, mijn voorgevoel had mij niet bedrogen. Ik wist dat ik zou moeten onderduiken en besloot me verder op het inlichtingenwerk te concentreren. Ik nam contact op met luitenant Van Lanschot over wiens werk Kolff me had ingelicht en stelde een samenkomst voor. Aangezien ook begin maart 1942 een deel van de leiding van de O.D. was gearresteerd, was Van Lanschot ondergedoken bij de familie Kessler op huize Somerland in Bilthoven. Vóór 8 april had ik een onderhoud met de heer Van Lanschot op het kasteel Maurik bij Vught.
Daarna, op 8 april, had Van Lanschot een stafbespreking bij de familie Van Reede in Den Haag, waar hij bleef slapen. De volgende ochtend ging hij naar Leiden, naar Maison Bruins, waar hij kamer had, om daar iemand te ontmoeten en wat kleren op te halen. Hij meende dit te kunnen doen, omdat hij regelmatig vanuit Bilthoven daar naar toe had gebeld, waar men hem steevast had geantwoord dat 'niemand naar hem had gevraagd'. Daar werd hij die morgen 9 april om 20 voor twaalf gearresteerd. Van Lanschot heeft tijdens zijn gevangenschap, onder de meest moeilijke omstandigheden, vol gehouden geen namen te kennen, waarmee hij ook mijn leven heeft gered. Tot het eind van de oorlog heeft hij in de ergste Duitse concentratiekampen gezeten, onder andere Natzweiler, waarbij Dachau een verademing was. Na de oorlog heeft hij dezelfde onderscheidingen gekregen, die ook aan Jhr. Six werden toegekend. (3)
Na de arrestaties van Van Lanschot en zovele anderen van de O.D. zijn mijn gezin en ik, op verschillende plaatsen een tiental dagen ondergedoken. Toen de Nazi's geen belangstelling voor mij bleken te koesteren zijn wij weer teruggekeerd en heb ik mijn werkzaamheden als burgemeester weer hervat. Ik heb mijzelf toen ernstig afgevraagd of ik mijn gezin aan mijn verzetsaktiviteiten zou mogen opofferen. Uiteindelijk besloot ik toch met mijn inlichtingenwerk door te gaan. Maar mijn gezin heeft dientengevolge vreselijke ontberingen geleden, evenals de gezinnen van andere verzetstrijders. Het is juist dat het lijden van deze mensen, ten gevolge van de strijd van hun echtgenoten, vaders, enz., in een afzonderlijk artikel zal worden belicht. Hoewel ik, om risico's te vermijden, zoveel mogelijk alleen werkte, had ik uiteraard berichtgevers nodig. Hier noem ik met dankbaarheid de heren Van Royen (de latere minister), de heer B.S. Kan (de latere secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken) en Dr. J.P. Bannier. Hoewel ik bij dit werk alle mogelijke veiligheidsmaatregelen in acht had genomen, verscheen toch tegen het eind van het jaar een ploeg van ongeveer zeven man bij mijn huis en omsingelde dat. Daarop voorbereid had ik in een prima vluchtroute voorzien: door het aangebouwde buurhuis, door de boomgaard, daarachter naar de 200 meter verder liggende Waal, waar ik een boot met riemen dag en nacht klaar had liggen. Al roeiende verliet ik huis en haard, waarin ik gedurende de rest van de oorlog slechts sporadisch in het nachtelijk duister terugkeerde om te kijken hoe mijn gezin het maakte, met één uitzondering. Maar daar kom ik nog op terug. Aangezien ik onder deze omstandigheden mijn functie als burgemeester niet meer kon uitoefenen, nam ik eerst ziekteverlof. Uiteindelijk moest ik de Commissaris van de Koningin in Gelderland, baron S. van Heemstra, hierover inlichten. Door hem werd ik gedwongen mijn ontslag als burgemeester te nemen.

Ik had nu ruimschoots de tijd me aan het inlichtingenwerk te wijden. Maar ook met het ontsnappen van piloten heb ik mij bezig gehouden. Eén geval uit de hieraan voorafgaande periode is markant.
In de nacht van 8 op 9 juni 1942 was het vliegtuig met de Canadese piloot J. Angus Maclean neergestort en deze officier had bij de familie Pagie, die op een woonschuit in de Dieze bij Hedel woonden, onderdak gevonden. Uiteraard moest deze piloot proberen weer in Engeland te komen. De familie Pagie wist contact te maken met de heer Grisel, commandant van de O.D. in Tiel. (4) Deze nam contact op met mij en ik besloot hem door pater Kloeg naar de Witte Brigade in België te laten brengen, die dan voor de verdere expeditie zou zorgen. Echter eerst moest worden gewacht op de terugkeer van

de pater, die op reis was om de eerste brief met inlichtingen naar Lissabon te brengen, van waar het per vliegtuig naar Londen werd verzonden. Zo duurde het tot 18 juli voordat Maclean als doofstomme hengelaar vermomd, compleet met een hengel en een pot met pieren, door pater Kloeg over de Nederlands-Belgische grens werd geleid en veilig aan de Belgische Witte Brigade werd overgeleverd.
En zo gebeurde het dat ik jaren later werd opgezocht door de 'hengelaar Maclean', die het inmiddels tot minister van Visserij van Canada had gebracht. (5)
Pater Kloeg heeft helaas de oorlog niet overleefd. Op 28 april 1943 werd hij gearresteerd en op 15 maart 1944 gefusilleerd.
Na mijn geslaagde vlucht over de Waal was ik rechtstreeks naar de familie van baron Van Verschuer in Beesd gegaan. De heer des huizes bleek zelf 'ondergedoken', maar ik werd er direct hartelijk ontvangen en kreeg gastvrijheid aangeboden.
Zo was begin 1943 een geheel nieuwe situatie ontstaan. De tot dan toe bestaande O(rde) D(ienst) was machteloos geworden en 72 van de leiders waren gearresteerd en doodgeschoten. Ik had nr. 73 moeten zijn, maar was nog in leven en had geen contact met de restanten van de O.D. Dus besloot ik op de oude manier door te gaan: inlichtingen van militaire waarde te verzamelen en langs de nog steeds in tact gebleven verbindingslijn over land (via Portugal) naar Engeland te verzenden. Het grote probleem bleek de lange verbindingslijn met Engeland. Nimmer kreeg ik een bewijs van ontvangst en ik moest maar aannemen dat de inlichtingen goed overkwamen. Instructies of vragen van wie dan ook had ik nimmer gekregen. Bij de eerstvolgende zending berichten zond ik de vraag: 'Wil mij een teken van ontvangst geven'. Zulks kan door Radio Oranje op één dag tweemaal uit te zenden de woorden 'Luctor et Emergo', zijnde de naam, die ik aan mijn bestaan en werk gegeven heb. Mijn verzoek is, om te zenden:

- een compleet radio-zendstation met bedienend personeel!

In spanning wachtte ik af. Na ongeveer een week klonk het gevraagde signaal: 'Luctor et Emergo'.
Ik wachtte opnieuw ruim een week en toen werd ik van bevriende zijde gewaarschuwd dat een Engelse luitenant ('Webster', wiens werkelijke naam Otto Martin Wiedemann was) een compleet radiostation, een telegrafist, een (micro)-fotograaf en Nederlandse persoonsbewijzen, waren gedropt.
Het heeft heel wat moeite gekost om in contact te komen met luitenant Webster (een apart verhaal waard).

Luctor et Emergo was bedoeld als een zendstation voor twee man: Mr. Kolff en mijzelf. Echter lang voordat dit station werd 'gedropt', was op 8 augustus 1942 de heer Kolff gearresteerd. Hij is nooit meer teruggekomen. Van het ene concentratiekamp naar het andere gezonden, werd hij tenslotte met een gifspuitje vermoord in het concentratiekamp Sonnenburg (Oost-Duitsland). Ik werkte zonder hem verder.
De militaire gegevens die men in Engeland nodig had, kende ik door mijn opleiding aan de Koninklijke Militaire Academie in Breda, waar ik juist als aanstaand cavalerie-officier, ten behoeve van de verkenningen, een deugdelijke opleiding kreeg in de kennis van strategie en taktiek. Het verzamelen van de inlichtingen was bijzonder zwaar en verantwoordelijk werk. En kostbaar, door het voortdurend reizen (ruim twee jaar reis- en verblijfkosten voor een ontslagen burgemeester).
De Nederlandse staat was in 1987, toen ik 95 jaar was, nog steeds bezig uit te rekenen welk bedrag als redelijke vergoeding zou kunnen worden aangemerkt. Misschien komt de vergoeding nog tijdens mijn leven of anders na mijn dood. Maar de gegevens die ik zond bleken door het hoofd Bureau Inlichtingen te Londen op hoge prijs te zijn gesteld. Zoveel mogelijk werkte ik alleen. Iedere medewerker is een risico-factor, hetgeen ik in het verleden reeds had geleerd. Het vertrouwen van Kolff in een agent-provocateur had hem en mijzelf bijna het leven gekost. Echter had ik toch begin 1944, ten tijde dat luitenant Webster mij vond, een

drietal medewerkers. Het waren de heren G. Dalenoord, woonachtig te Haren (Gr.), directeur van Scholten's Aardappelmeelfabrieken in Foxhol bij Groningen; Jhr. Ch. Westra van Holthe, directeur van een fabriek van electrische apparaten te Buurmalsen en de Kapitein der artillerie Ch. Tonnet. Deze groep werkte zo efficiënt dat luitenant Webster begin mei naar Londen werd teruggeroepen en mij het zendstation en de code overdroeg. Het is luitenant Webster niet gelukt om Engeland te bereiken. Reeds op weg zijnde, moest hij terugkeren en werd op 18 juli 1944 gearresteerd, doordat het watermerk van zijn uit Engeland meegenomen persoonsbewijs niet deugdelijk bleek.
Mijzelf was dat reeds op 28 mei 1944 overkomen. Wegens het ondeugdelijke watermerk - wij wisten dat toen nog niet - werd ik in de trein naar Utrecht met anderen gearresteerd. Na per trein naar Utrecht gebracht te zijn, werd ik opgesloten in de wachtkamer van het eerste perron. Toen de andere gevangenen reeds waren weggeleid en er nog één bewaker over was, sprong ik uit de wachtkamer onder het talrijke publiek (het was de ochtend na Pinksteren) en rende naar de uitgang. De Duitsers openden onmiddellijk het vuur en het publiek zocht een goed heenkomen, zodat ik als enig doelwit voor de Duitsers fungeerde. Desondanks zette ik mijn vluchtpoging voort, maar bij de uitgang lieten twee Nederlandse politieagenten mij struikelen en werd ik opnieuw gevangen genomen. Vervolgens werd ik naar Den Bosch gebracht, waar Nederlandse politieambtenaren mij herkenden, maar niet verraadden. Integendeel, toen ik naar de koepelgevangenis in Arnhem werd gebracht, waarschuwden zij mijn oudveldwachter (inmiddels bij de Nederlandse politie 'ingelijfd'), die mijn familie waarschuwde en een koffertje met kleren bij de Arnhemse gevangenis afleverde.
Op 11 juni 1944 slaagde de overval van de K.P. op de koepelgevangenis in Arnhem. (6) Maar ook toen was de situatie zo gevaarlijk dat verschillende gevangenen niet dorsten te vluchten. Ik echter nam de gelegenheid te baat. Met één hand mijn broek vasthoudend (de bretels waren mij als gevangene afgenomen) liep ik met een Belgisch katholiek meisje - die als koerierster van het Belgische verzet gevangen was genomen - langs achterstraatjes naar een R.K. kerk, waar de geestelijkheid zich over haar ontfermde. Ikzelf vervolgde op dezelfde wijze mijn weg en kwam, ondanks het feit dat de Duitsers inmiddels overal blokkades hadden opgeworpen, bij de familie Rahusen in Velp aan, die mij onderdak verleende. De Rahusens regelden met de officier van justitie in Zutphen, dat ik na een aantal dagen in een 'boevenwagen' als 'arrestant' kon worden vervoerd naar het landgoed 'Den Dam' van Jhr. Mr. Bosch, Ridder van Rosenthal in Eefde, een mij goede bekende en zelf actief in het verzet. Daar heb ik moeten wachten totdat een nieuw persoonsbewijs was 'georganiseerd'. Ik heb in die periode nog geprobeerd Webster te waarschuwen, maar deze waarschuwing heeft Webster, die op verschillende adressen leefde, niet bereikt. Hij werd, zoals reeds medegedeeld, eveneens bij een persoonsbewijscontrôle op 18 juli gevangen genomen en heeft zijn vaderland eerst na de oorlog teruggezien. (7)
In de loop van juli kon ik mijn inlichtingentaak weer hervatten. Ik reisde een groot deel van het land af. Baronesse Van Boetzelaar op de Veluwe en de heren Dalenoord in het noorden des lands en Mansholt, eigenaar van het graanveredelingsbedrijf in Ulrum-Westpolder en vele anderen verleenden mij onderkomen.
Van het (éénzijdige) radioverkeer van Luctor et Emergo heb ik steeds minder gebruik gemaakt, doch door enige vertrouwde medewerkers van de groep Fiat Libertas laten gebruiken. Oorspronkelijk hadden J.C. Wannée en pater Kloeg tot deze groep behoord, maar na hun arrestaties was de leiding van deze groep uiteraard in andere handen overgegaan. Ondanks het feit dat ik zo min mogelijk contact met anderen wenste had ik tot de zomer van 1944 nog enig contact met hen en stelde hen mijn zender ter beschikking.
Het oprukken van de geallieerde troepen bracht ingrijpende veranderingen in mijn werkwijze mee. Toen Koningin Wilhelmina op 3 september 1944 voor de Londense

radio aankondigde dat Nederland spoedig zou worden bevrijd, besloot ik in mijn eigen huis in Rossum onder te duiken, om onmiddellijk na de bevrijding leiding aan het bestuur in dat gebied te kunnen geven.
Op 17 september zag ik vanuit mijn huis de talloze geallieerde vliegtuigen overvliegen, die de eerste Britse 'Airborn Division' naar de omgeving van Arnhem brachten. Echter op 24 september, de dag waarop generaal Dempsey, commandant van het 2e Britse leger en generaal Horrocks, commandant van de 30e Britse legerkorps nog hoopten een bruggehoofd ten noorden van de Nederrijn te vestigen, (8) werd Rossum geëvacueerd. De frontlijn lag, ruwweg aangegeven, oost-west ter hoogte van Betuwe, Land van Maas en Waal en Biesbosch. Een gebied dat mij als burgemeester van Rossum zeer goed bekend was. Als curiosum wil ik vertellen dat ten oosten van Rossum het fort Sint Andries gelegen was. Vlak naast de sluis, die de verbinding vormt tussen Maas en Waal, eveneens ten oosten van Rossum ligt het dorp Heerewaarden. In de winter van 1944-1945 was de toestand maandenlang zo dat Heerewaarden in de nacht door de Duitsers en overdag door de geallieerden bezet was! (De geallieerden waren toen meester van het Land van Maas en Waal en de Duitsers van de Bommelerwaard). De bezetting van Heerewaarden wisselde toen vrijwel dagelijks.... De frontlijn was de Maas. De Bommelerwaard werd dus zéér belangrijk. Als de Duitsers zich in noordelijke richting zouden moeten terugtrekken, waren ze van plan de Bommelerwaard onder water te zetten. Als voorbereiding groeven ze naast het slot Rossum een enorm gat in de Waaldijk. Bijna tot op het niveau van het rivierwater. Het wonen in Rossum werd, ook voor mijn gezin, zeer riskant. Eind november 1944 waren zij teruggekeerd van een evacuatieperiode en verbleven daar tot een tweede evacuatiebevel op 18 januari 1945. Er was weinig voedsel en géén brandstof in die strenge winter. Bovendien lag Rossum in de vuurlinie van het frontgebied, dat was voorzien van landmijnen en werd bedreigd door neerstortende V.I's en artillerie-vuur. Omstandigheden, die veel slachtoffers eisten en waardoor veel huizen werden verwoest in de laatste 9 maanden van de oorlog. Het was voor de geallieerden van het grootste belang constant op de hoogte te zijn van het niveau van de Waal en de waterstaatkundige toestand in de West-Betuwe en de Bommelerwaard. Om de onzen daarvan op de hoogte te houden stelde ik mij in verbinding met mijn vriend, Mr. Dr. G. Kolff (een broer van mijn kortstondige collega in het verzet, Mr. W.M. Kolff, de burgemeester van Deil). Mr. Dr. Kolff was, behalve lid van de Eerste Kamer, kantonrechter in Geldermalsen, ook dijkgraaf in de Beneden-Betuwe en steeds precies op de hoogte van de waterstaatkundige toestand in zijn gebied.
In de strenge winter 1944-1945 toen de honger en de evacuatie te voet bij strenge vorst, in de bezette delen van Nederland veel slachtoffers maakte, gingen de voorbereidingen voor de eindstrijd door.
De berichtgeving veranderde van inhoud. Ik kreeg de indruk dat de Duitse contraspionage ergens vaste voet had gekregen in Engeland. Ik besloot dit vermoeden aan ons Bureau Inlichtingen mee te delen en er zelf mijn werkwijze om te veranderen. Het was trouwens doelmatig geworden onze berichten niet meer naar Engeland maar naar onze troepen in Noord-Brabant te zenden.
De Provinciaalse-Gelderse Electriciteits Maatschappij bezat in Tiel een eigen telefoonverbinding met de overkant van de Waal, n.l. met Wamel. Dit was de Duitsers niet bekend en is voor ons van grote betekenis geweest. Geruime tijd konden wij langs deze telefoonlijn onze berichten verzenden. Toen van deze verbinding geen gebruik meer kon worden gemaakt vond ik onze verzetsmensen bereid de berichten via de Biesbosch aan de geadresseerden af te geven. Men mijn eigen zender had ik nog maar weinig contact. Deze werd in hoofdzaak voor Fiat Libertas gebruikt.

Na de oorlog is me pas duidelijk geworden hoeveel verraad in het spel is geweest. Van 1942 tot april 1944 maakte het 'Engeland Spiel' veel slachtoffers; in april 1944 liep het Engeland Spiel ten einde, maar King Kong en consorten zetten hun verraderlijke werk

voort. Aan mijn achterdocht heb ik het te danken dat ik niet mede-slachtoffer geworden ben, gelijk zovelen van onze beste verzetsmensen.
In april 1945 werd het duidelijk dat de oorlog ten einde liep. De Bommelerwaard was nog volledig afgesneden van de rest van Nederland (de bruggen over de Waal waren vernield). Hoewel bij Hedel en Driel nog volop gevochten werd, achtte ik het wenselijk omstreeks 23 april terug te keren in de Bommelerwaard (per roeiboot). Ik vond onderdak bij de weduwe De Jongh-v.d. Heuvel in Gameren, eigenares van de Steenfabriek en ook de moeder van Ine de Jongh, vriendin van Trees. Ine is met Kerstmis 1944 - op 17- jarige leeftijd - gedood door één van de vele granaten die dagelijks de Bommelerwaard troffen.
Dagelijks werden er doden van de gevechten bij Hedel en ook veel burgerslachtoffers langsgedragen. De gesneuvelde militairen gingen naar het bolwerk in Zaltbommel, waar zij voorlopig werden begraven. De Duitsers bliezen alsnog de Nederlands Hervormde Kerk in Gameren op. Maar de voedseldroppings maakten het duidelijk: het einde was nabij!

5 MEI 1945

Om zes uur 's ochtends stond een man op de stoep van mijn onderduikadres in Gameren met een brief aan mij geadresseerd. Deze bleek afkomstig van de waarnemend Commissaris der Koningin in Gelderland, de heer G.W.J. van Koeverden. (9) Deze brief bevatte de opdracht tot de tijdelijke waarneming van de werkzaamheden als burgemeester in zeven gemeenten (waar nergens gemeenteraden meer bestonden) en met de mededeling dat ik me vóóraf verzekerd kon weten van de goedkeuring van 'hogerhand', van alle maatregelen, die ik nodig zou achten te nemen. Inclusief geldleningen die nodig waren. Een vrijwel onmogelijke taak, die ik tot volle tevredenheid van Rijk en Provincie heb uitgevoerd (minimum 5 maanden: Zaltbommel; maximum Heerewaarden: 1½ jaar).

Tot zover het verslag van de heer Van Goelst Meijer. Hoewel hij een afkeer heeft van publiciteit, vielen hem toch de volgende onderscheidingen ten deel:

1. Een bezoek van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina, in zijn eigen woonplaats Rossum, toen zij zich op de hoogte stelde van de toestanden in de Bommelerwaard, in het bijzijn van haar Commissaris in Gelderland, Jhr. Quarles van Ufford waarbij zij zei, in Londen veelvuldig kennis te hebben genomen van zijn rapporten aan het Bureau Inlichtingen aldaar.
2. Een certificaat van grote waardering van de Nederlandse regering luidende dat hij gedurende de Duitse bezetting van Nederland - onder zeer gevaarlijke en moeilijke omstandigheden - geheel vrijwillig werkzaam is geweest voor de inlichtingendienst en daarmede belangrijke steun heeft verleend aan de geallieerde oorlogvoering, welke geleid heeft tot de bevrijding van Nederland.
3. Een dankbetuiging van het Hoofd van het Voormalige Bureau Inlichtingen der Nederlandse Regering in Londen, Kolonel Dr. J.M. Somer: voor het uitmuntende resultaat, zoals hem gebleken was uit de beoordelingen der geallieerden bevelhebbers.
4. Een dankbetuiging van Generaal Dwight D. Eisenhower, onder wiens leiding West-Europa werd bevrijd, overgebracht in opdracht van de President van de Verenigde Staten van Amerika voor de dappere hulp verleend aan de geallieerde soldaten bij hun pogingen aan de vijand te ontsnappen.
5. Een dankbetuiging voor dezelfde bewezen diensten aan de Britse militairen van de Britse opperluchtmaarschalk, Sir Arthur Tedder.
6. Een dankbetuiging voor soortgelijke diensten, in het bijzonder bewezen aan Canadees luchtmacht-personeel van de Escaping Society Royal Air Forces Canadian Branch.

Volledigheidshalve dien ik enkele aktiviteiten van de heer Van Goelst Meijer ná 5 mei

te vermelden. Niet alleen kreeg hij door de brief van de heer Van Koeverden, waarmee hij met de waarneming van het burgemeesterschap in zeven gemeenten - die in de frontlinie hadden gelegen en waarvan er vijf totaal verwoest waren - werd belast een zeer zware taak, maar ook een gevaarlijke. Het gebied, de Z.O. Bommelerwaard, lag vol mijnen en reeds op 6 mei liet de Canadese kolonel Mackintosh hem met een jeep ophalen om te overleggen hoe deze talloze mijnenvelden het best konden worden opgeruimd. Gevolg was dat voor dit karwei twee pelotons krijgsgevangenen onder Canadese leiding aan de heer Van Goelst Meijer ter beschikking werden gesteld. De weg, waarover de jeep de heer Van Goelst Meijer naar Kolonel Mackintosh had gebracht en weer terug naar huis had gereden, was ondermijnd met tankmijnen. Ook lichtere voertuigen liepen gevaar! Reeds een dag later vloog een lichte vrachtauto, op deze weg rijdend, de lucht in!

Terloops moge ik opmerken dat een toegezegde promotie - het burgemeesterschap van een grotere plaats, met het daaraan verbonden hogere salaris en pensioen - niet gerealiseerd werd. Dit had althans enige compensatie kunnen geven voor de grote financiële opofferingen, die hij en zijn gezin zich tijdens de oorlog hadden getroost. De politieke leiding kon deze promotie niet realiseren, omdat hij - als liberaal - niet voor de desbetreffende gemeenten in aanmerking kon worden gebracht. Daarentegen werd hem op 15 januari 1948 bij het in werking stellen van de waterleiding in Rossum door Jhr. Quarles van Ufford, commissaris van de Koningin in Gelderland, het Ridderkruis van de Orde van Oranje Nassau opgespeld voor zijn aandeel in het oprichten van de Gelderse Waterleidingmaatschappij.
Bij wijze van curiosum vermeld ik als auteur, dat toen ik op 4 december 1987 op de 'house-warming-party' van het nieuwe kantoor van de Vereniging van Effectenbezitters met Drs. H. Speyer in gesprek kwam, deze mij vertelde dat hij tijdens de oorlog op 'Bureau Inlichtingen' in Londen had gewerkt. Uiteraard vroeg ik hem toen of hij zich 'Luctor et Emergo' nog herinnerde. Daar liet hij geen twijfel over bestaan. Hij vertelde mij ook nog dat Luctor et Emergo tot de betere inlichtingengroepen behoorde en dat Koningin Wilhelmina afschriften van de rapporten van Luctor et Emergo werden toegezonden!
Ook de bewoners van Rossum zijn hun oude burgemeester nog niet vergeten. Toen op 14 augustus de heer Van Goelst Meijer de leeftijd van 95 jaar bereikte, kwam een deputatie uit Rossum hem het op een tegel gebrandschilderde wapen van de gemeente aanbieden, vergezeld gaande van een oorkonde en een enorm bloemstuk.
Bovendien heeft Rossum zijn oud-burgemeester geëerd, door een straat naar hem te noemen.

NOTEN:

Het artikel over de heer A.F. van Goelst Meijer is gebaseerd op zijn herinnering. Een deel hiervan kon worden teruggevonden in gedrukte bronnen, waar in de hieronder volgende noten naar wordt verwezen.

1. C.M. Schulten, Jonkheer P.J. Six. Amsterdammer en Verzetsstrijder (Nijmegen, 1987) passim.
2. Verslagen van de Enquête-Commissie Regeringsbeleid 1940-1945 (verder aangehaald als: Enquête x 4 c-ii, 1351.
3. W.Ch.J.M. van Lanschot, Inleiding voor de medewerkers van de tentoonstelling Verzet en Vervolging 1933-19NU (1981).
4. Het dagblad Trouw, 28 oktober 1967 blz. 11.
5. Het in de tekst vermelde certificaat van dankbetuiging van de Escaping Society Royal Air Forces Canadian Branch is dan ook mede ondertekend door J. Angus MacLean.
6. Arnhemse Courant, 11 juni 1964.
7. Enquête, deel 4 c-II, 1338.
8. Ch. Wilmot, The struggle for Europe (New York, 1952) 520.
9. L. de Jong, Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede wereldoorlog (12 dln; 's Gravenhage, 1969-) x tweede helft, 1039.

DE MARINEMEDAILLE

Bij beschikking van de minister van defensie van 18 januari 1985, nummer PO 84/038/6243 werd ingesteld de marinemedaille, die te rekenen vanaf 18 januari 1985 wordt toegekend.

Aangezien de voorwaarden om voor toekenning in aanmerking te komen groepen van militairen in werkelijke dienst, ten onrechte, uitsloot werd deze beschikking door de minister van defensie op 26 september 1986, onder nummer PO 84/038/4272, gewijzigd. Toegevoegd werd aan het oorspronkelijke artikel 2 eerste lid onder b de tekst 'of bij Matchmaker'. Aan dit artikel werd voorts toegevoegd een punt 2. De verruiming voor wat betreft de berekening van de tijdsduur in artikel 3 tweede lid, was aanvankelijk alleen van toepassing op de militairen van de zeemacht zoals bedoeld in artikel 2 eerste lid onder a.

De instellingsbeschikking, de uitvoeringsbepalingen en de administratieve aanwijzingen werden aan het personeel van de Koninklijke Marine bekendgesteld in de 'Bundel Bekendmakingen Zeemacht' onder nummer 1204 a. Ons lid de heer P.A. Wels voorzag de tekst van enige toelichting.
De andere leden van de krijgsmacht werden over de instelling van de marinemedaille geïnformeerd middels Landmachtorder nummer 86003, code 53/80 en Luchtmachtorder nummer 86512, code 53/81.

Instellingsbeschikking

Artikel 1
Ingesteld wordt de marinemedaille.

Artikel 2
1. De marinemedaille wordt toegekend aan militairen der zeemacht in werkelijke dienst die:
   a. ten minste 36 maanden, opgebouwd uit perioden van minimaal 30 aaneengesloten dagen, dienst hebben verricht aan boord van een varend schip, bij een vliegtuigsquadron van de Koninklijke Marine of bij een operationele eenheid van het korps mariniers, en bovendien
   b. ten minste 6 maanden hebben gediend aan boord van een schip ingedeeld bij de Standing Naval Force Atlantic (STANAVFORLANT) of bij de Standing Naval Force Channel (STANAVFORCHAN), of bij Matchmaker
   c. ten minste 6 maanden dienst hebben verricht bij een eenheid der zeemacht in de Nederlandse Antillen, het voormalig Nederlands Nieuw-Guinea of het voormalig Koninkrijksdeel Suriname dan wel ten minste 6 maanden dienst hebben verricht bij een buitenlandse operationele marine-eenheid dan wel dienst hebben verricht bij een onderdeel van de Koninklijke Landmacht of van de Koninklijke Luchtmacht, dat in een van de hiervoor genoemde gebieden was ingezet en dat was gesteld onder operationeel gezag of bevel van een officier der zeemacht.

2. Behalve in de gevallen genoemd in het eerste lid wordt de marinemedaille toegekend aan militairen der zeemacht in werkelijke dienst die ten minste 72 maanden, opgebouwd uit perioden van minimaal 30 aaneengesloten dagen, dienst hebben verricht aan boord van een varend schip, bij een vliegtuigsquadron van de Koninklijke Marine of bij een operationele eenheid van het korps mariniers.

Artikel 3
1. De marinemedaille kan tevens worden toegekend aan militairen van de Koninklijke Landmacht en van de Koninklijke Luchtmacht in werkelijke dienst, die voldoen aan de voorwaarden, genoemd in artikel 2, met dien verstande dat voor berekening van de tijdsduur, bedoeld in

het eerste lid onder a. van dat artikel, mede in aanmerking komen de perioden van dienstverrichting bij een paraat onderdeel, squadron of andere operationele eenheid bij het eigen krijgsmachtdeel.

2. Voor de berekening van de tijdsduur, bedoeld in artikel 2, van militairen der zeemacht komen mede in aanmerking perioden van dienstverrichting bij een paraat onderdeel, squadron of andere operationele eenheid van de Koninklijke Landmacht of van de Koninklijke Luchtmacht.

Artikel 4
Voor de berekening van de tijdsduur, bedoeld in artikel 2, komt niet in aanmerking het verblijf in een (voormalig) Koninkrijksdeel, indien en voorzover daarvoor reeds een onderscheiding is toegekend.

Artikel 5
In bijzondere gevallen kan de minister afwijken van de voorwaarden genoemd in de artikelen 2 en 3.

Artikel 6
1. De marinemedaille wordt slechts éénmaal toegekend.
2. De marinemedaille wordt namens de Minister van Defensie toegekend door de directeur personeel Koninklijke Marine.

Artikel 7
Het is de militair toegestaan de medaille, een verkleind model of alleen het lint te dragen.

Artikel 8
Bij de medaille behoort een op naam gestelde oorkonde.

Artikel 9
De kosten van de vervaardiging van de medaille met toebehoren komen ten laste van het rijk.

Artikel 10
De minister kan de medaille tijdelijk of blijvend ontnemen aan de militair, die zich de medaille naar zijn oordeel niet langer waardig toont.

Artikel 11
1. De medaille is cirkelvormig met een middellijn van 35 mm en vervaardigd van bronskleurig metaal. De voorzijde van de medaille vertoont het westelijk halfrond met een onklaar anker, voorzien van de kroon, oprijzend uit de Atlantische Oceaan; de achterzijde vertoont het rijkswapen.
2. De medaille is door middel van een ring verbonden aan een moiré lint. Het lint, 27 mm breed, met in het midden een lichtblauwe baan van 4 mm breed, aan het linker boord een groene baan van 4 mm breed en aan het rechter boord een gele baan van 4 mm breed.

Artikel 12
Deze beschikking treedt in werking met ingang van de datum van ondertekening en zal in de Staatscourant worden gepubliceerd. (1)

Uitvoeringsbepalingen en administratieve aanwijzing bij de beschikking inzake de instelling van de marinemedaille

1. Betekenis van enige in de beschikking gebezigde uitdrukkingen
   Voor de toepassing van de artikelen 2 en 3 van de beschikking moet bij de toekenning van de marinemedaille worden verstaan onder:
   a. varend schip :elk schip, niet zijnde een logements-of wachtschip;
   b. vliegtuigsquadron :elk squadron, met inbegrip van een opleidingssquadron;
   c. operationele eenheid van het korps mariniers: - eerste amfibische gevechtsgroep (1AGGP);
   - tweede amfibische gevechtsgroep (2AGGP)
   - whiskey infanterie compagnie (WINFCIE;
   - amfibische sectie/special boat section (AMFSIE/SBS);
   - compagnies bootgroep (CIEBOOTGP);

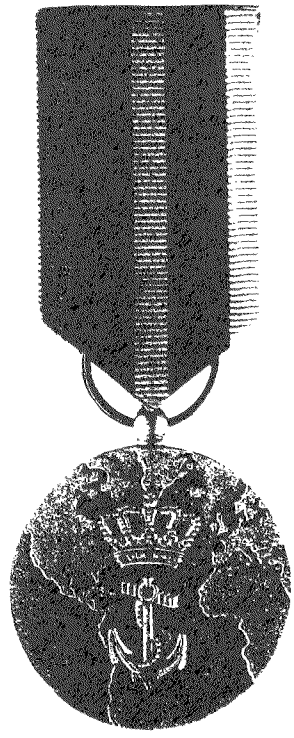
-bijzondere bijstandseenheid mariniers (BBE-MP);
dan wel een eenheid die, op grond van de operationele aard, daarmee vergelijkbaar is of was;

d. paraat onderdeel van de Koninlijke Landmacht: alle eenheden van het eerste legerkorps (1LK);
e. operationele eenheid van de Koninklijke Luchtmacht: alle eenheden onder bevel van supreme allied commander europe (SACEUR).

2. Wie voor verstrekking in aanmerking komen
a. Militairen der zeemacht
De marinemedaille wordt toegekend aan militairen der zeemacht, die voldoen aan de voorwaarden opgenomen in artikel 2 en artikel 3, tweede lid, van de beschikking en die op of ná 18 januari 1985 in werkelijke dienst zijn.
b. Militairen van land- en luchtmacht
Militairen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht kunnen - indien zij voldoen aan de in artikel 3, eerste lid, van de beschikking genoemde voorwaarden - en op de of ná 18 januari 1985 in werkelijke dienst zijn, eveneens in aanmerking komen voor de marinemedaille.

3. Draagwijze
a. Het is de militair toegestaan - voor militairen der zeemacht met inachtneming van de voorschriften opgenomen in bijlage 2 van het Voorschrift betreffende de uniformen voor de militairen der zeemacht (VVKM 170) -de medaille, een verkleind model daarvan of alleen het lint (baton) te dragen.
b. Vooruitlopend op wijziging van bijlage 2 van genoemd voorschrift wordt bepaald dat de marinemedaille -in de volgorde waarin deze wordt gedragen - wordt geplaatst tussen het ereteken van meester-scherpschutter en de ridderlijke Duitse Orde, Balije van Utrecht.

4. Het opmaken en indienen van voorstellen.

De commandant, die meent dat een militair van zijn eenheid in aanmerking komt voor de marinemedaille, maakt een daartoe strekkend voorstel op. Een voorstel betreffende een militair behorende tot het korps mariniers dient hij in bij de directeur personeel Koninklijke Marine door tussenkomst van de commandant van het korps mariniers, die het voorstel voorziet van een advies.
Een voorstel betreffende een militair der zeemacht niet behorende tot het korps mariniers dient hij in bij de directeur personeel Koninklijke Marine door tussenkomst van de regionale bevelhebber, die het voorstel voorziet van een advies.

Toelichting door de heer P.A. Wels

Een aantal officieren en schepelingen met *groot verlof* zal mogelijk aan de hiervoor genoemde voorwaarden voldoen. Nog een heel belangrijke voorwaarde om voor toekenning in aanmerking te komen, is dat men op of na 18 januari 1985 in werkelijke dienst verblijft. Indien nu de officier of de schepe-

ling met groot verlof weer in werkelijke dienst komt, bijvoorbeeld voor het vervullen van herhalingsoefeningen, wordt ook aan de laatstgenoemde voorwaarde voldaan. De categorie militairen waarop het hiervoor genoemde van toepassing kan zijn, moet vooral worden gezocht onder de voormalige beroepsmilitairen die bij hun ontslag uit de zeedienst werden overgebracht naar de Koninklijke Marine Reserve (KMR).
Het beleid met betrekking tot de toekenning van de marinemedaille is er op gericht dat de commandant van de betroffen militair, opgeroepen in werkelijke dienst voor herhaling, nagaat of er wordt voldaan aan alle voorwaarden en indien dit het geval is, zal hij (Cdt) een voorstel voor toekenning van de marinemedaille indienen.
Het kan natuurlijk nooit kwaad dat de gegadigde voor zichzelf nagaat of hij voldoet aan de gestelde voorwaarden, bij eventuele opkomst voor een herhalingsoefening kan een en ander onder de aandacht worden gebracht van de betrokken commandant.
De tijd doorgebracht in werkelijke dienst voor herhalingsoefeningen zal vermoedelijk niet bijdragen aan het totaal van de minimaal vereiste maanden: immers de periode van een herhalingsoefening is in het algemeen korter dan 30 dagen.

Noot:

1. De datum van ondertekening is 18 januari 1985.

NIEUWE BOEKEN

'Vlootrevue'. In de serie 'Vlootrevue', een uitgave van Ten Brink Maritiem - Meppel, zijn drie nieuwe deeltjes verschenen, te weten Onderzeebootjagers: Holland- en Friesland klasse, Kustmijnenvegers; AMS- en Dokkumklasse en Onderzeeboten Koninklijke Marine. De auteurs, respectievelijk A.J.C. Veenstra (lid van onze vereniging), Ktz. b.d. D. Bertijn en F.J. Kubatz zijn er in geslaagd een schat aan foto's en gegevens in een overzichtelijke stijl weer te geven. In het boekje Onderzeeboten Koninklijke Marine worden niet alleen de thans in dienst zijnde boten besproken, maar passeren alle bij de Koninklijke Marine in dienst (geweest) zijnde typen de 'revue'. De boekjes zijn fraai gebonden en voorzien van een kleurenomslag.

'Vlootrevue', Ten Brink - Meppel, Onderzeebootjagers, ISBN 90 5123 0044; Kustmijnenvegers, ISBN: 90 5123 0052; Onderzeeboten Koninklijke Marine, ISBN 90 5123 001x. De prijs per deeltje bedraagt : ± *f* 15,--.

J. van den Berg

Jachtvliegtuigen. Van de hand van de bekende luchtvaartjournalist Bart van der Klaauw verscheen het boek 'Jachtvliegtuigen'.In tien hoofdstukken schetst de auteur op boeiende wijze de ontwikkeling van het Jachtvliegtuig in al zijn variaties. Zelfs de allerlaatste ontwikkeling, de Lockheed ATF wordt niet vergeten.
In het prille begin, waren de militairen niet erg enthousiast over de bruikbaarheid van vliegtuigen. De eerste wereldoorlog zou hen echter snel van gedachten doen veranderen. Het vliegtuig zou een beslissende rol gaan vervullen in de moderne oorlogvoering.
Verlucht met een groot aantal foto's en fraai gebonden is 'Jachtvliegtuigen' een waardevolle aanwinst voor de Nederlandstalige luchtvaartbibliotheek.

'Jachtvliegtuigen' door: Bart van der Klauw, Uitgeverij De Alk - Alkmaar 1988, ISBN 90 6013 985-5, prijs *f* 34,50.

J. van den Berg

'Jaarboek van de Luchtvaart'. Van het 'Jaarboek van de Luchtvaart', eveneens een uitgave van De Alk, is de derde editie verschenen.

In een prettig leesbare stijl worden de belangrijkste luchtvaartontwikkelingen en gebeurtenissen van 1987 gepresenteerd. Bijzonder interessant is het, door Nico Geldhof geschreven, hoofdstuk '60-jaar Nationale Luchtvaartschool'. Hierin is te lezen, hoe moeilijk het was en is om in het kleine Nederland een professionele vliegschool draaiende te houden.
Werden in de eerste en tweede editie geen indexen opgenomen, in het derde deel is dat wel het geval, waardoor het als naslagwerk aanzienlijk in waarde heeft gewonnen.

'Jaarboek van de Luchtvaart', derde editie, door: Thijs Postma e.a., De Alk - Alkmaar 1988, ISBN 90 6013 985 8 geb., prijs *f* 49,50.

J. van den Berg

'Practisch handboek vliegtuigen'. De Uitgeverij Helmond heeft het aangedurfd de serie 'Practisch handboek vliegtuigen' opnieuw uit te geven. Van de in totaal zes delen, zijn thans deel 1 en 2, respectievelijk Vliegtuigen van 1783 tot 1918 en Vliegtuigen van 1918 tot 1935 verschenen. Per land wordt uitvoerige informatie verschaft over ontwerpers en bouwers van de belangrijkste vliegtuigen.
Door de overzichtelijke indeling van historische en technische gegevens en tekeningen is het een echte luchtvaartencyclopedie geworden. Een encyclopedie die onmisbaar is voor elke luchtvaarthobbyist.
De stevige met een (harde) kleurenomslag gebonden delen zijn alleszins redelijk in prijs.

'Praktisch handboek vliegtuigen', door Enzo Angelucci en Paolo Matricardi, deel 1 en 2. Bewerking: Hugo Hoofdman. Uitgeverij Helmond 1988, ISBN 90 252 6590 1 en 90 252 6693 2, prijs *f* 29,50 per deel.

J. van den Berg

PERSBERICHT

In de serie enveloppen, gewijd aan Nederlandse schilders van militaire taferelen, een uitgave van de Nederlandse Vereniging ter beoefening van de militaire historie 'Mars et Historia', verschijnt op 20 augustus a.s. de derde enveloppe.
Het onderwerp van deze enveloppe is de schilder J.W. van Oorschot.

Filatelistische gegevens:
Enveloppe: 100 grams papier, 10x19 cm vierkleurendruk.
Frankering: Frankeerzegel 65 cent ter herinnering aan het 300 jaar geleden gesloten huwelijk van Willem III en Mary II Stuart.
Stempel: PTT handstempel Soesterberg d.d. 20 augustus 1988 en stempel Mars et Historia.
Insluiter: Levensbeschrijving en historisch overzicht van het werk van J.W. van Oorschot.
Bestelling: Door storting van *f* 5,-- per stuk op postgiro 31.41.628 t.n.v. H. Muller te Breda, met vermelding van het aantal enveloppen J.W. van Oorschot.

Bestellingen dienen vóór de datum van uitgifte in ons bezit te zijn en zullen in volgorde van binnenkomst worden behandeld. Indien de enveloppe is uitverkocht wordt het bedrag *teruggestort. Bestellingen ná 20 augustus* dienen te worden verhoogd met *f* 1,-- extra per enveloppe.
De verzending geschiedt in de week ná 20 augustus 1988.
De enveloppen nr. 1 (J. Hoynck van Papendrecht) en nr. 2 (W.C. Staring) zijn nog beperkt verkrijgbaar à *f* 8,--.

'300 JAAR BOUWEN VOOR DE LANDSVERDEDIGING'

Ter gelegenheid van de Herdenking '300 jaar bouwen voor de landsverdediging', geeft de Dienst Gebouwen, Werken & Terreinen op **30 september 1988** een gelegenheidsenveloppe uit.
Vanaf 1 oktober 1988 zal in het Armamentarium van ht Kon. Ned. Leger- en Wapenmuseum te Delft de speciale tentoonstelling '300 jaar bouwen voor de landsverdediging' gedurende enkele maanden voor het publiek te bezichtigen zijn.
Op 1, 2 en 4 t/m 9 oktober 1988 zal op deze tentoonstelling in het K.N.L.W.M. te Delft een tijdelijk Veldpostkantoor aanwezig zijn, waar

de enveloppen - zolang de voorraad strekt - verkrijgbaar zullen zijn; en waar U desgewenst uw eigen reguliere (gefrankeerde) poststukken ter afstempeling en verzending kunt aanbieden.
Aangetekende stukken zullen worden voorzien van een aantekenstrookje met opschrift NAPO.

Enveloppen met stempeldatum 30-09-1988 zijn uitsluitend *schriftelijk* te bestellen, zoals hierna is aangegeven. Op 30 september vindt namelijk de officiële opening van de tentoonstelling plaats, welke alleen voor genodigden toegankelijk is.

Filatelistische gegevens:
Enveloppe: 100 grs. papier met speciaal logo in meerkleurendruk, afm. 10 x 19 cm. (FDC-formaat).
Adressering: Op een - zonder beschadiging van de enveloppe - te verwijderen getypt etiket.
Insluiter: Overzicht van de geschiedenis en de taak van de Dienst Gebouwen, Werken & Terreinen.
Frankering: Serie van twee postzegels (uitgiftedatum 14 juni 1988) naar aanleiding van de Kroning van Stadhouder Willem III en Mary II Stuart tot Brits Koning en Koningin 300 jaar geleden.
Stempel: De enveloppen zullen door de Veldpost worden afgestempeld met het *nog niet eerder gebruikte* Veldpost-handstempel nummer 54.
Veldpostkantoor: De openingstijden van het Veldpostkantoor in het KNLWM te Delft zijn gelijk aan die van het Museum en wel:
- op dinsdag t/m zaterdag van 10.00-17.00 uur;
- op zondag van 13.00-17.00 uur.
- op maandag is het museum gesloten!!

Bestelling: Vanaf heden door overmaking van *f* 3,50 per enveloppe, danwel *f* 10,50 per enveloppe in de uitvoering 'Aangetekend', op Postbank-nummer 22 63 087, t.n.v. J.A. Schokker (DGWT 300 jr.) te Leerdam, onder vermelding van:

. . . . x env. DGWT . . . . (gewenste datum aangeven), resp. . . . . x env. DGWT-aangetekend . . . . (datum aangeven). Indien geen stempeldatum wordt aangegeven, wordt de enveloppe afgestempeld met 30 september. Bestellingen moeten vóór 1 september 1988 in ons bezit zijn.

Indien toezending in een aparte gesloten enveloppe gewenst wordt (om eventuele beschadiging of vermissing tijdens de verzending te voorkomen) dient *f* 1,-- per enveloppe extra te worden overgemaakt. Klachten m.b.t. beschadigingen/vermissing kunnen derhalve NIET in behandeling worden genomen.
N.B.: Aangetekende enveloppen kunnen uiteraard niet in een aparte enveloppe worden verzonden!

Verzending: De verzending van de enveloppen zal geschieden z.s.m. na 9 oktober 1988.

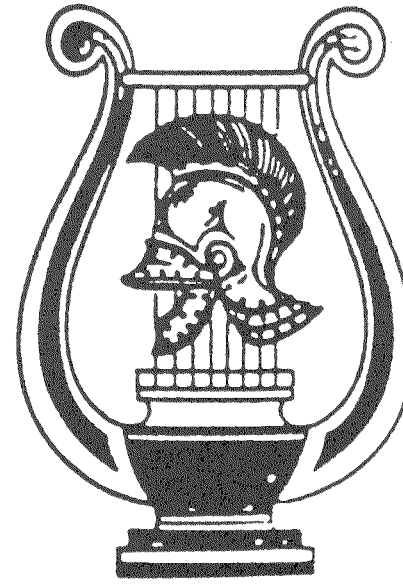
Contaktadres: J.A. Schokker, Van Lannoystraat 27, 4143 BH Leerdam; tel.: 03451-13 674 (privé), danwel 020-586 54 29 (MDTN 5525429).

PERSBERICHT
ter gelegenheid van de viering van het 100-jarig bestaan van het Fanfarekorps der Genie

In landen die over een krijgsmacht beschikken zijn veelal militaire muziekkorpsen ontstaan.
Zo ook in de Nederlandse Krijgsmacht.
Naast de Koninklijke Militaire Kapel (KMK) en Johan Willem Friso Kapel, beide van de Koninklijke Landmacht, beschikken ook de Koninklijke Luchtmacht en de Koninklijke Marine over een militaire kapel.
Bij de Koninklijke Landmacht bestaan verder enkele korpsen, die 'bemand' zijn met dienstplichtige muzikanten.
Het Fanfarekorps der Genie is in de vorige eeuw als 'Muziekvereniging' ontstaan bij het in Utrecht gelegerde Korps Genietroepen.
Als oprichtingsdatum wordt 3 mei 1888 aangehouden hoewel uit de archieven is gebleken dat het korps toen reeds enige maanden in staat moet zijn geweest een parade op te luisteren.
Ofschoon de 'Muziekvereniging' uitsluitend bestond uit een verzameling amateurs, die ook een gewone functie binnen het Wapen vervulden, werd zij in augustus 1889 in zoverre officieel erkend dat bij ministeriële aanschrijving machtiging werd verleend op te treden bij militaire marsen en parades.

Het Genie-muziekkorps, roepnaam Geniemuziek, verwierf zich een grote populariteit bij de burgerij van de stad Utrecht wat tot uitdrukking werd gebracht in herhaalde schenkingen van instrumenten en versierselen zoals vaandel en schellebomen.
Kort voor het uitbreken van de tweede we-

reldoorlog werd het Korps Genietroepen naar Rotterdam verplaatst met als gevolg voor de muziek dat bij de bombardementen het totale instrumentarium verloren ging.
Na de oorlog werd het korps, wederom met hulp van de Utrechtse burgerij, weer op de been geholpen en, de hechte band met Utrecht ten spijt, in 1949 verplaatst naar 's-Hertogenbosch.
In mei 1952 verscheen dan, eindelijk, de 'aanschrijving van de Chef van de Generale Staf', waarbij bij het 1e regiment Genietroepen een organiek muziekkorps werd opgericht.
Dit was in feite de oprichting van het huidige Fanfarekorps der Genie bestaande uit 3 beroepsmuzikanten, waarvan 1 kapelmeester en een 36-tal dienstplichtigen die vóór indiensttreding bij burgermuziekkorpsen een muzikale opleiding hebben gehad.
Was de band met Utrecht goed, 's-Hertogenbosch liet het er ook niet bij zitten, want in 1955 werd overgegaan tot de oprichting van een Comité onder voorzitterschap van de toenmalige Burgemeester Mr. H.J.M. Loeff, dat er voor zorgde dat aan het Fanfarekorps der Genie op 5 mei 1955, namens de burgerij van 's-Hertogenbosch en Vught Gala-uniformen werden aangeboden.
Vervolgens liep alles naar wens tot 1967, het jaar waarin van hoger hand werd bepaald dat alle niet-professionele militaire muziekkorpsen, om reden van bezuiniging, op non-aktief werden gesteld, maar deze maatregel bleek gelukkig van tijdelijke aard, want in 1974 werden de korpsen toch weer geaktiveerd.
Vanaf die tijd steeg het peil van het korps met sprongen en om deze stijging te stimuleren werd in 1978, op initiatief van de toenmalige Luitenant-kolonel F.W.M. Sedee, een stichting in het leven geroepen die zich ten doel stelt het korps te steunen op het gebied van instrumentarium en public relations.
Zo werd onder auspiciën van de 'Stichting tot behoud van het Fanfarekorps der Genie' in 1983 een langspeelplaat geproduceerd waarvan inmiddels 1500 exemplaren hun weg naar de liefhebbers hebben gevonden. De stichting wordt financieel in stand gehouden door donaties voornamelijk afkomstig van militairen van 'Het Wapen'.
Het huidige Fanfarekorps der Genie is één van de vier Fanfarekorpsen van de Koninklijke Landmacht en is ondergebracht bij het Genie Opleidingscentrum te Vught.
Het korps telt 36 muzikanten en 6 tamboers, allen dienstplichtigen die naast het muziek maken ook bepaalde militaire taken krijgen opgedragen.

Zij worden geselecteerd uit het aanbod van dienstplichtigen met ervaring bij burger muziekkorpsen en het spreekt haast vanzelf dat alleen de betere muzikanten in aanmerking komen voor een plaatsje omdat een langdure opleiding uitgesloten is en de muzikanten derhalve bij binnenkomst al bruikbaar moeten zijn.
De beschikbare opleidingstijd voor de muzikanten bij het orkest bedraagt 2 maanden, daarna moet de muzikant het niveau van het orkest hebben bereikt en dus volledig inzetbaar zijn.
In de praktijk betekent dit dat een muzikant 10 tot 11 maanden in het korps functioneert en elke twee maanden gemiddeld 6 muzikanten en 1 tamboer worden vervangen, waarbij het niet uitzonderlijk is dat er trompettisten afzwaaien en de nieuwe lichting geen trompettisten oplevert, met andere woorden dat de bezetting aan wisseling onderhevig is.
Als militair muziekkoprs treedt het korps natuurlijk regelmatig op bij militaire plechtigheden, waar dan ook meestal marsmuziek wordt gespeeld, maar het repertoire van het korps omvat het hele scala van werken voor fanfare-orkesten van traditionele concertwerken tot goed swingende jazz.
Dit repertoire wordt regelmatig ten gehore gebracht bij diverse gelegenheden en soms in samenwerking met andere orkesten of koren.
Internationaal was het korps tot nu toe aktief in België, Duitsland, Frankrijk en Denemarken en dat dit niet zonder succes was kan

worden afgeleid uit het aantal verzoeken om optredens die vaak vanwege het kostenaspect niet kunnen worden gehonoreerd.
Al met al een orkest waar muziek in zit en dat niet alleen door een goede leiding maar zeker ook door het enthousiasme van een bezetting met een gemiddelde leeftijd van om en nabij de 20.
Het eeuwfeest van het Fanfarekorps werd op 27 en 28 mei 1988 groots gevierd.

Op deze dagen werd er in het sportcentrum MAASPOORT te 's-Hertogenbosch een muzikale show rondom het Fanfarekorps gegeven.

Ter gelegenheid van het jubileum is er wederom een langspeelplaat opgenomen, en zal er een jubileumboek en een gelegenheidsenveloppe worden uitgegeven.

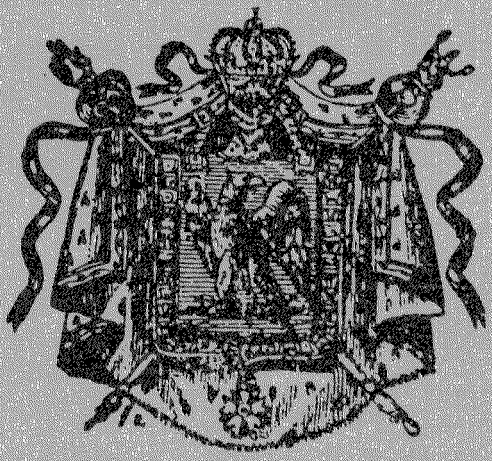
'Kleine moeite - groot gemak'

Het komt nogal eens voor dat van een aantal leden het adres niet meer korrekt is. Kontroleert U de enveloppe, waarin U dit nummer ontving even!
NIET KORREKT? Dan gaarne melden aan de ledenadministratie (adres op de omslag).

De vierde SMV-ruilbeurs van dit jaar zal worden gehouden op **zondag 10 juli a.s. van 11.15 tot ca. 16.30 uur** in sportcentrum 'De Bun', Bovenweg 5 te Huizen (NH). De toegangsprijs is *f* 3,50 per persoon, kinderen onder de tien jaar en onder geleide gratis.
Militaria, zoals uniformen, onderscheidingstekenen, decoraties, hoofddeksels, helmen, uitrustingsstukken, sabels en bajonetten zullen er te zien, te ruil of tegen billijke prijzen te koop zijn. Er is een bar voor drankjes en hapjes geopend en voor de meegekomen gezinsleden is de bowlingbaan en het zwembad beschikbaar. Er is volcoende parkeerruimte aanwezig.
Alle leden van 'Mars et Historia' en hun gezinsleden zijn van harte welkom.
Sportcentrum 'De Bun' is met openbaar vervoer bereikbaar met de NS tot het station Naarden-Bussum en vandaar met de streekbus tot Huizen-Bovenweg; met eigen vervoer via de A1 tot de aansluiting A27, aldaar de borden Almere en de afslag Huizen volgen.
Voor nadere informatie bel: 02159-37 581 (na 18.00 uur).

BOUTIQUE DE LA GRANDE ARMÉE

Het adres voor Historische Militaire en Civiele figuren, boeken, prenten, tijdschriften, wargame en alle verdere informatie op dit gebied.

geopend
Woensdag t/m Zaterdag
10.00 - 18.00 uur

W. C. J. EN I. S. SCHOPPEN

Willem de Zwijgerlaan 120
2582 EV Den Haag
Holland
Tel 070-541039

DE DONDERBUS

Inkoop Verkoop Ruil

Antieke wapens, Orden, Militaria, Uniformen, Uitrustingsstukken, Documentatie Eerste en Tweede Wereldoorlog. Aankopen van gehele verzamelingen.

Adres: Oostzeedijk beneden 231 A
3061 VW Rotterdam.
Geopend vrijdag 19-21 uur,
zaterdag 10-18 uur.
Telefoon: 010-4140267
01862-2338
3274 ZJ Blaaksedijk - NL